

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**Управління розподілом прибутку
підприємства**

ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз»

Товариства з обмеженою відповідальністю
«Патон ТурбайнТекнолоджіз», м. Київ

Студента 2 курсу 1 м групи,
спеціальності 051 «Економіка»,
спеціалізації «Економіка
підприємства»

Гармаш Тетяни
Андріївни

Науковий керівник –
канд. екон. наук, доцент

Кондратюк Оксана
Іванівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Блакита Ганна
Владиславівна

Київ 2018

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. Теоретико-методологічні засади управління розподілом прибутку підприємства.....	7
1.1. Сутність прибутку як економічної категорії	7
1.2. Теоретичні засади управління розподілом прибутку підприємства.....	18
1.3. Методика оцінки ефективності управління розподілом прибутку.....	25
РОЗДІЛ II. Дослідження управління формуванням та розподілом прибутку ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз».....	42
2.1. Аналіз динаміки та структури прибутку підприємства.....	42
2.2. Аналіз факторів, що впливають на розподіл прибутку підприємства.....	49
2.3. Аналіз ефективності управління розподілом прибутку підприємства.....	56
РОЗДІЛ III. Шляхи покращення управління розподілом прибутку ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз».....	69
3.1. Рекомендації по вдосконаленню управління розподілом прибутку підприємства.....	69
3.2. Обґрунтування заходів щодо збільшення прибутку підприємства..	76.
3.3.Визначення планових показників прибутку та ефективності його розподілу на підприємстві.....	82
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	94
ДОДАТКИ	

АНОТАЦІЯ

Гармаш Т.А. «Управління розподілом прибутку ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз»» (за матеріалами ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз», м. Київ). – Рукопис.

Випускна кваліфікаційна робота за спеціальністю 051 «Економіка», спеціалізація «Економіка підприємства» – Київський національний торговельно-економічний університет – Київ, 2018.

Випускну кваліфікаційну роботу присвячено теоретичним, методичним і практичним аспектам обґрунтування потреби підприємства у прибутку. Представлена робота дозволяє дослідити основні засади, методи та засоби формування, розподілу та збільшення прибутку на підприємстві.

Ключові слова: прибуток, політика розподілу прибутку, рентабельність, фінансова стійкість.

ABSTRACT

Harmash T.A. «Management of profit distribution of LLC Paton Turbine Technologies»» (based on materials of LLC Paton Turbine Technologies, Kyiv). - The manuscript.

Final qualifying paper on the specialty 051 «Economics», specialization «Economics of Enterprise». – Kyiv National University of Trade and Economics. – Kyiv, 2018.

The final qualifying paper is devoted to theoretical, methodological and practical aspects of substantiation of the enterprise profit needs. It allows to investigate the basic principles, methods and means of formation, distribution and increase of profit at the enterprise.

Keywords: profit, profit distribution policy, profitability, financial stability.

ВСТУП

Дослідження політик формування і використання прибутку на підприємстві є найважливішим чинником при прийнятті організаційних і господарсько-управлінських рішень, створення сприятливих умов для реалізації планів і програм по нарощуванню прибутку. Іншими словами, ця тема є актуальною, оскільки всі економічні служби підприємства повинні вміти застосовувати сучасні методи та прийоми аналізу і управління прибутком, чітко уявляти шляхи та резерви його збільшення, визначати головні чинники що впливають на його величину.

Проблеми управління, формування і використання прибутку підприємства, його діяльності в різних аспектах досліджували науковці України і зарубіжжя. Серед них можна назвати Г. Азгальдова, І. Бланка, І. Балабанова, Л. Бадалова, Б. Данилишина, Дж. Джурана, С. Дорогунцова, І. Каца, Г. Крамаренко, М. Коробова, Л. Лігоненко, А. Мазаракі, А. Маршалову, Н. Менкью, М. Мельникову, Л. Омелянович, А. Поддєрьогіна, Р. Солоу, А. Садекова, Р. Сайфуліна, О. Стоянову, Н. Ушакову, Н. Чумаченка, А. Шеремета.

Метою даної роботи є розгляд управління розподілом прибутку підприємства на прикладі ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз»

В процесі дослідження мають бути вирішені наступні **завдання**:

- Розгляд сутності прибутку та політики його формування та використання;
- Розгляд методології оцінки політики управління прибутком;
- Аналіз динаміки та структури прибутку ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз»;
- Аналіз ефективності політики формування та використання прибутку ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз»;

- Розробка рекомендацій по вдосконаленню політики формування та розподілу прибутку підприємства;
- Визначення планових показників прибутку ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз».

Об'єктом дослідження є процес управління розподілом прибутку підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти формування і використання прибутку на підприємстві ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз».

Коротка характеристика підприємства. ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз» була заснована в 1993 році як спільне підприємство двох світових лідерів: Е.О. Патона Національної академії наук України і Pratt&WhitneyUnited Technologies Corporation, США, розробник і виробник авіаційних двигунів. Підприємство спеціалізується на:

- Покритті газотурбінних частин з металу і кераміки різного призначення електронно-променевим осадженням;
- Проектуванні, виготовленні і сервісному обслуговуванні електронно-променевого обладнання для нанесення покриттів;
- Виробництво витратних матеріалів (керамічних і металевих злитків) для осадження електронно-променевого покриття;
- В цілому ремонт компонентів газотурбінних двигунів з використанням стандарту ремонтних технологій.

Методи дослідження. У роботі було використано загальнонаукові та спеціальні методи, що дало змогу вирішувати завдання наукового дослідження. Методологічним підґрунтям дослідження став діалектичний метод та системний підхід. Для досягнення мети дослідження використано методи: діалектичного пізнання – для визначення сутності прибутку підприємства торгівлі; порівняльного аналізу – для обґрунтування підходів

до економічної сутності прибутку. Нормативну базу дослідження склали чинні законодавчі та нормативні документи.

Інформаційною базою дослідження є офіційні статистичні матеріали, дані первинного обліку та звітності підприємства ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз», інформація з офіційного сайту підприємства в мережі Інтернет.

У процесі дослідження також було використано метод економіко-статистичного аналізу.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані наукові результати сприятимуть удосконаленню фінансового забезпечення функціонування підприємств власними коштами, ефективній реалізації завдань їх стратегічного розвитку. Практичний інтерес викликають система сучасних методів планування прибутку, механізми управління його формуванням і розподілом. Практичну цінність для підприємства становлять також пропозиції, пов'язані з організаційними засадами вдосконалення планування прибутку. Модель планування прибутку було використано під час підготовки фінансового плану підприємства.

Апробація результатів дослідження. За результатами дослідження була опублікована стаття «Прибуток як джерело стабільної діяльності підприємства» у збірнику Наукових праць студентів. - Ч. [ ] – К. : КНТЕУ, 2018. – С. [ ]

Структура роботи. Курсова робота складається з вступу, 3 розділів, 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та 2 додатків. Робота викладена на 97 сторінках на яких розміщено 28 таблиць та 14 ілюстрацій.

РОЗДІЛ І.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПОЛІТИКИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність прибутку як економічної категорії

Прибуток - це важливий узагальнюючий показник оцінки ефективності функціонування кожного суб'єкта господарювання, оскільки в прибутку акумулюються резерви всіх сторін діяльності підприємства:

- виробництво і реалізація;
- якість і асортимент;
- ефективність використання виробничих ресурсів;
- собівартість продукції.

Прибуток характеризує ефективність господарювання за всіма напрямками його діяльності: виробничої, збутової, постачальницької, інвестиційної, фінансової. Прибуток становить основу економічного розвитку підприємства і зміцнює його фінансовий стан та фінансові відносини з партнерами.

Крім цього, прибуток є основним джерелом фінансування витрат на виробничий і соціальний розвиток підприємства, найвагомим джерелом централізованих ресурсів держави: у доходи бюджету здійснюються відрахування від одержаного доходу підприємства, значною частиною якого є прибуток. Це означає, що доходи підприємства повинні задовольняти не тільки фінансові потреби, а й потреби держави на фінансування суспільних фондів споживання, розвиток науки, освіти, охорони здоров'я. Таким чином, у збільшенні прибутку зацікавлені як підприємство, так і держава.

Так, процес формування прибутку С. М. Онисько та П. М. Марич розглядають як отримання певного фінансового результату суб'єкта підприємницької діяльності, який здійснює виробничу, комерційну, науково-дослідницьку та іншу діяльність [29, с.103].

Гетьман О. О. та Шаповал В. М. стверджують, що підприємство отримує прибуток після того, як втілена у створеному продукті вартість буде реалізована і набуває грошової форми [14, с. 457].

Л. І. Шваб, розглядаючи прибуток як узагальнюючий фінансовий показник діяльності підприємства, стверджує, що він визначається як частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на його виробничу й комерційну діяльність [44, с.483].

Сутність прибутку як економічної категорії розкривається через функції, які він виконує у господарській діяльності. Основні з них такі (рис. 1.1):

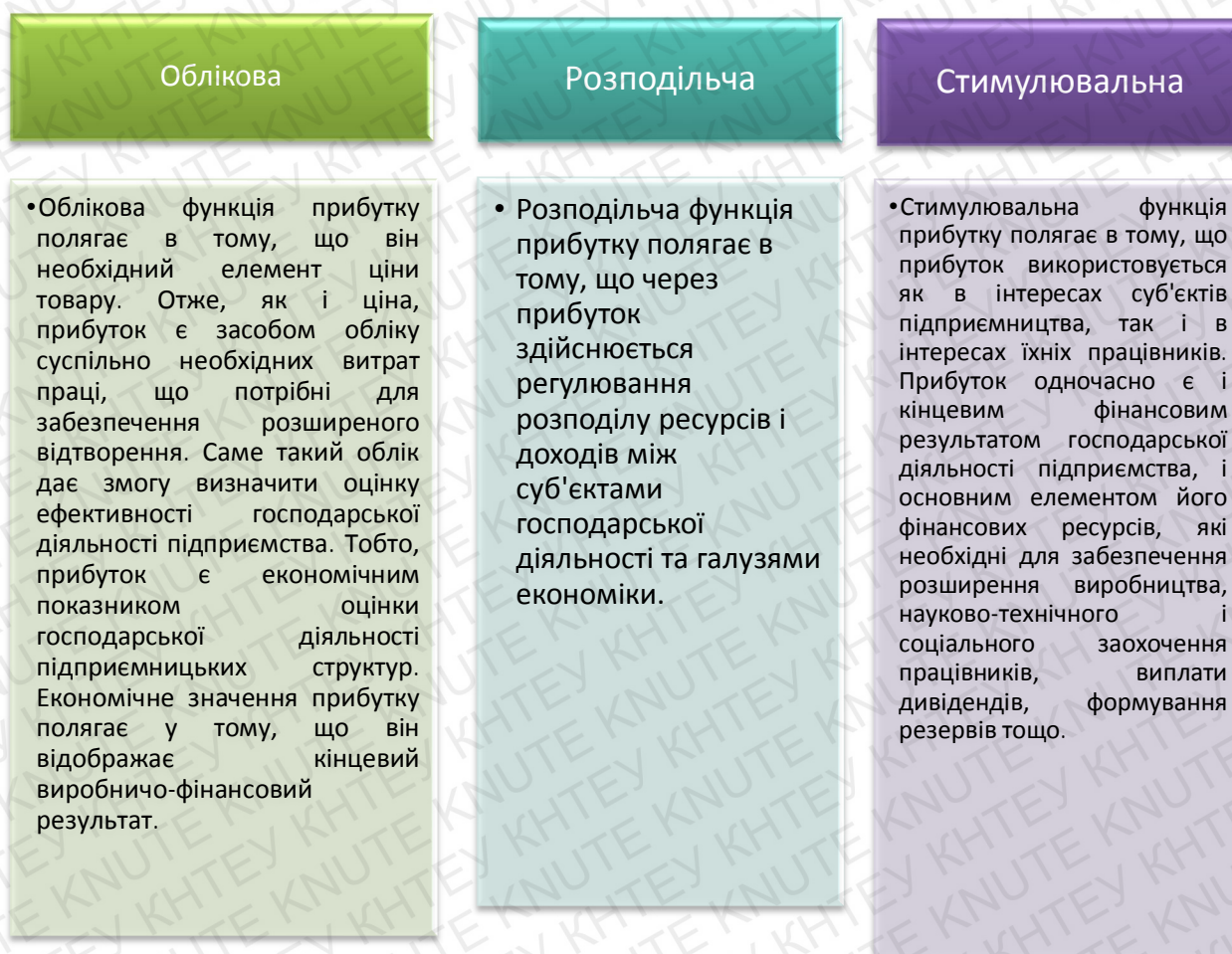

Рис. 1.1. Основні функції прибутку
Джерело: Сформовано автором на основі [31]

Для оцінки величини прибутку, в залежності від функцій, які вони виконують та в процесі управління прибутком, існують певні його види. Відповідно до класифікаційних ознак є такі вид прибутку (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Класифікація видів прибутку підприємства [33]

Класифікаційна ознака	Види прибутку підприємства
Від виду діяльності	прибуток від торговельної діяльності прибуток від інших видів діяльності прибуток від реалізації майна прибуток від позареалізаційних операцій
Від порядку визначення	балансовий прибуток оподаткований прибуток чистий прибуток
Від методики оцінки	номінальний прибуток реальний прибуток
Від мети визначення	бухгалтерський прибуток економічний прибуток
Від розмірів	мінімальний прибуток цільовий прибуток максимальний прибуток

Залежно від виду діяльності, виділяють:

- прибуток від цільової діяльності - це прибуток, отриманий в результаті реалізації товарів (надання платних послуг);
- прибуток від інших видів діяльності - це прибуток від невиробничої діяльності, тобто транспортної, посередницької тощо;
- прибуток від реалізації майна - це прибуток від продажу основних фондів, нематеріальних активів;
- прибуток від позареалізаційних операцій - це прибуток від інвестиційної діяльності, надання майна в оренду, пайової участі в інших підприємствах тощо[4,с.168].

Обсяг прибутку за кожним видом діяльності формується як сальдо доходів та витрат на її проведення.

Залежно від порядку визначення розрізняють:

- балансовий прибуток - це прибуток, який характеризує кінцевий результат проведення всіх видів діяльності. Обсяг балансового прибутку визначається за даними бухгалтерського обліку;

- оподатковуваний прибуток - це обсяг прибутку, який визначається як різниця між валовими доходами та валовими витратами підприємства-платника податку на прибуток;

- чистий прибуток - це прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податку на прибуток та інших податків, обов'язкових платежів і зборів, сплачених за рахунок прибутку.

Залежно від методики оцінки виділяють:

- номінальний прибуток - це фактично отримана величина прибутку;

- реальний прибуток - це номінальний прибуток, перерахований з огляду на інфляцію[6,с.496].

Залежно від мети визначення розрізняють:

- бухгалтерський прибуток - це прибуток, який відповідає балансовому;

- економічний прибуток - це прибуток, який є різницею між виручкою від реалізації та всіма витратами підприємства, в тому числі витратами втрачених можливостей.

Витратами втрачених можливостей прийнято вважати витрати на споживання будь-якого ресурсу, визначені з точки зору використання його не найкращим альтернативним способом[4,с.360].

Залежно від розмірів підприємства розрізняють:

- мінімальний прибуток - це прибуток, розмір якого після сплати податків задовольняє власників підприємства відповідно до встановленого мінімального рівня рентабельності на вкладений капітал, тобто кількісно

мінімальний рівень рентабельності відповідає рівню середньої потенційної ставки банків по депозитах;

-· цільовий прибуток - це прибуток, який визначає цільову функцію діяльності підприємства і залежить від обраної стратегії. Він може бути нормальним, тобто відповідати нормі прибутку на вкладений капітал чи необхідним, тобто відповідати потребам підприємства в коштах на виробничий і соціальний розвиток;

-· максимальний прибуток - це прибуток, який підприємство отримує при такому обсязі діяльності, коли граничні доходи дорівнюють граничним витратам, тобто граничні доходи і витрати ростуть відповідно до зростання обсягів виробництва

У практичній діяльності підприємства з метою аналізу ефективності його роботи виділяють різні показники прибутку залежно від джерел утворення, видів діяльності, переліку складових елементів, порядку формування тощо. Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку № 3 «Звіт про фінансові результати», вся діяльність підприємства поділяється на звичайну та надзвичайну.

Звичайна діяльність - будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення.

Надзвичайна подія - подія або операція, яка відрізняється від звичайної діяльності підприємства, та не очікується, що вона повторюватиметься періодично або в кожному наступному звітному періоді.

Надзвичайна діяльність виникає у підприємства внаслідок настання якоїсь надзвичайної події та необхідності ліквідації її наслідків[6,с.360].

Такими надзвичайними подіями можуть бути стихійні лиха, аварії, пожежі, пограбування тощо.

Зрозуміло, що основна частина прибутку підприємства формується за рахунок звичайної діяльності. Надзвичайна ж діяльність підприємства, як правило, пов'язана з необхідністю здійснення непередбачених витрат. Навіть у тому випадку, коли підприємство застраховане від настання таких подій та

отримує страхове відшкодування, результати надзвичайної діяльності в більшості формують збиток підприємства.

Звичайна діяльність включає операційну діяльність, інвестиційну та фінансову.

Інвестиційна діяльність підприємства пов'язана із здійсненням капітальних інвестицій як в інші підприємства, так і у власне.

Фінансова діяльність - це діяльність, спрямована на здійснення фінансових інвестицій, зокрема придбання цінних паперів, вкладання коштів у банки з метою отримання доходу тощо.

Так, залежно від джерел утворення прибуток поділяється на прибуток від звичайної діяльності підприємства та надзвичайний прибуток

Прибуток від звичайної діяльності складається з прибутку від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Отже, щоб зробити висновок про результати роботи підприємства за певний період часу, необхідно визначити прибуток від усіх видів діяльності.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 3 «Звіт про фінансові результати» (витяг):

Операційна діяльність - основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

Основна діяльність - операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу[4,с.344].

З точки зору джерел формування, при здійсненні внутрішнього аналізу результатів роботи підприємства традиційно виділяють прибуток від реалізації та прибуток від позареалізаційних операцій.

В окремих випадках для внутрішніх потреб підприємства для полегшення аналізу розділяють окремо прибуток від реалізації продукції (товарів) та прибуток від реалізації робіт та послуг. Це пов'язано з тим, що продукція промислового підприємства обліковується як у натуральних (умовно-натуральних) одиницях, так і у вартісних. Роботи та послуги, як

правило, не мають натурального вираження, а їх облік ведеться тільки у вартісному вигляді.

Прибуток від позареалізаційної діяльності формується за рахунок доходу від тих операцій, які не пов'язані з продажем. Насамперед це фінансові та інвестиційні операції. Зокрема, отримання дивідендів по акціях, облігаціях та інших цінних паперах, якими володіє підприємство; доходи від утримання коштів на рахунках у банках; доходи від дольової участі в діяльності інших підприємств (інвестиційна діяльність); доходи від здачі майна в оренду; штрафи, пеня, неустойки, отримані за вирахуванням сплачених, курсові різниці. Найголовнішим показником, який характеризує результати діяльності підприємства, є чистий прибуток. Він відображає загальний прибуток підприємства за період часу, отриманий від усіх видів діяльності, який залишається в розпорядженні підприємства після оподаткування та може бути використаний у відповідності з рішенням його власників.

Прибуток підприємства формується за рахунок таких джерел, так Шелудько В. М. [45], виділяє наступні джерела:

- а) продаж (реалізація) продукції (послуг);
- б) продаж іншого майна;
- в) позареалізаційні операції.

Поддєрьогін А. М. вважає, що прибуток від продажу продукції (виконання робіт, надання послуг) є основним складником загального прибутку. Це прибуток від операційної діяльності, яка відображає місію і профіль підприємства. Він обчислюється як різниця між виручкою від продажу продукції (без урахування податку на додану вартість і акцизного збору) та її повною собівартістю [33].

На значення прибутку впливає сукупність багатьох факторів, що залежать і не залежать від підприємницької діяльності підприємства. Так, Ткаченко Є. Ю. пропонує всі фактори можна поділити на чотири групи:

зовнішні; внутрішні; фактори життєвого циклу; фактори, які пов'язані з обраною обліковою політикою [42, с. 7].

У фінансовій політиці підприємства важливе місце займає розподіл і використання прибутку як основного джерела фінансування інвестиційних потреб і задоволення економічних інтересів власників (інвесторів).

Із загального прибутку сплачується податок згідно з умовами, передбаченими законодавством про оподаткування прибутку підприємств. Прибуток, що залишився після оподаткування (чистий прибуток), поступає в повне розпорядження підприємства та використовується згідно з його статутом і рішеннями власників.

Відповідно до принципів (головних) напрямів використання Коваленко Л. О. пропонує розділити прибуток на дві частини [22]:

1) прибуток, що спрямовується за межі підприємства у вигляді виплат власникам корпоративних прав, персоналу підприємства за результатами роботи (як заохочувальний захід), на соціальну підтримку тощо (розподілений прибуток);

2) прибуток, що залишається на підприємстві і є фінансовим джерелом його розвитку (нерозподілений прибуток). Останній спрямовується на створення резервного та інвестиційного фондів. Резервний фонд є фінансовим компенсатором можливих відхилень від нормального обороту коштів або джерелом покриття додаткової потреби в них. Його формування є обов'язковим для господарських товариств, орендних підприємств, кооперативів.

Цю загальну схему розподілу прибутку можна конкретизувати стосовно підприємств із різними організаційно-правовими формами. Це стосується насамперед акціонерних товариств (підприємств). Як відомо, власники акцій одержують частину корпоративного прибутку у вигляді дивідендів (доходу інвесторів на вкладений капітал). Щодо акціонерного

підприємства дивіденди можна розглядати як плату за залучений від продажу акцій капітал.

Старостіна А.О. розглядає прибуток, як економічний показник, який дозволяє поєднувати економічні інтереси держави, підприємства, як господарюючого суб'єкта, робітників та власників підприємства. Вирішення цих завдань пов'язане з пропорціями в розподілі та використанні прибутку[39].

Об'єктом економічних інтересів держави є частина прибутку, яка виплачується у виді податків та обов'язкових платежів.Брігхем Е. Ф. виділяє економічний інтерес прибутків з точки зору підприємства – як прибуток, що залишається в його розпорядженні і використовується для вирішення виробничих та соціальних завдань розвитку [10].

Економічний інтерес робітників підприємства пов'язаний з розміром прибутку, який буде спрямовано на матеріальне заохочення, соціальні виплати, соціальний розвиток.

Власника підприємства цікавить розмір прибутку, який направляється на виплату дивідендів та на виробничий розвиток підприємства.

Прибуток є якісним показником, вважає ГрідчінаМ.В., оскільки в його розмірі відображена зміна обсягу товарообігу, дохід підприємства, рівень використання ресурсів, величина оборотних витрат. Таким чином, прибуток синтезує в собі всі сторони діяльності підприємства [17].

Як бачимо, одні економісти віддають безумовний пріоритет прибутку як цілі функціонування виробничого підприємства, підкреслюючи, що він є «найвищою ціллю підприємницької діяльності», інші вважають, що таким пріоритетом є забезпечення зростання добробуту власників підприємства і прибуток є лише важливою умовою розв'язання цього завдання. Деякі навіть стверджують, що основна мета діяльності підприємства — зробити максимальний внесок, на який воно здатне, в благоустрій суспільства. Притримуючись думки Білик М. Д., між наведеними твердженнями немає

суттєвих суперечностей, вони розглядають категорію прибутку як головну мету діяльності підприємств, лише з різним ступенем узагальнення.

Так, забезпечення зростання добробуту власників підприємства може бути реалізоване лише шляхом отримання прибутку від комерційної діяльності. Між цими двома поняттями є прямий зв'язок - чим вища сума отриманого підприємством прибутку, тим вищими (за інших рівних умов) будуть темпи зростання добробуту його власників. За більш високого ступеня узагальнення прибуток підприємства може розглядатись як результат задоволення потреб суспільства в товарах та послугах. Чим вищий рівень цього задоволення з боку підприємства, тим вищим має бути і прибуток від його діяльності. Цей зв'язок може розглядатись і в іншому ракурсі - чим вищий прибуток підприємства, тим більшим може бути його внесок у розв'язання соціальних, екологічних та інших суспільних проблем[12,с.182].

Підсумовуючи різні погляди на суть прибутку, можна виділити його роль в наступному:

- 1) прибуток підприємства являється головною метою підприємницької діяльності, основним спонукальним мотивом здійснення будь – якого виду діяльності, а відтак - росту благополуччя підприємства;
- 2) прибуток підприємств створює базу економічного розвитку держави в цілому. Механізм перерозподілу прибутку підприємств через податкову систему дозволяє «наповнювати» доходну частину бюджетів всіх рівнів, що дає можливість державі виконувати покладені на неї функції. Крім того, реалізація відомого принципу – «добробут держави характеризується рівнем добробуту його громадян» - теж пов'язана з ростом прибутку підприємств, який забезпечує ріст доходів власників і персоналу підприємства;
- 3) прибуток являється критерієм ефективності конкретної виробничої діяльності. Індивідуальний рівень прибутку підприємства, порівняно з

галузевим, характеризує рівень вміння (досвіду, ініціативності) менеджерів успішно здійснювати господарську діяльність в умовах ринкової економіки;

4) прибуток є основним внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів підприємств, що забезпечують його розвиток. Чим вищий рівень генерування прибутку підприємств у процесі його господарської діяльності, тим менша його потреба у залученні фінансових ресурсів із зовнішніх джерел і за інших рівних умов - тим вищий рівень самофінансування його розвитку, забезпечення реалізації цілей діяльності, підвищення конкурентної позиції на ринку;

5) прибуток підприємств є важливим джерелом задоволення соціальних потреб суспільства. Соціальна роль прибутку проявляється, перш за все, в тому, що засоби, які перераховуються у бюджети різних рівнів у процесі оподаткування, стають джерелом реалізації різних загальнодержавних і місцевих соціальних програм. [24].

В літературі розрізняють поняття економічного та бухгалтерського прибутку підприємства. Поняття економічного прибутку визначає прибуток як «чисті грошові потоки та зміни вартості активів компанії». Таке трактування прибутку узагальнює кінцеву віддачу на інвестований капітал в усіх її формах. Поняття бухгалтерського прибутку більш вузьке — воно визначається сумою перевищення отримуваних підприємством доходів над його видатками. Якщо перше поняття прибутку використовується в практиці оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства, то друге дає змогу оцінити цю ефективність за його операційною діяльністю [28, с.219].

Характеризуючи роль прибутку в ринковій економіці, слід відзначити, що, на думку багатьох економістів, ця роль не завжди позитивна, бо окремі вигляди прибутку, служать джерелом лише особистого збагачування окремих категорій громадян, та не приносять користь суспільству в цілому. Це відноситься до таких її видів, як прибуток, отриманий від спекулятивних комерційних операцій, від невиправдано

високих цін в зв'язку з монопольним положенням на ринку, від «тіньової» діяльності підприємств і т. п.

Отже прибуток як економічна категорія відображає кінцеву грошову оцінку виробничої та фінансової діяльності і є найважливішим показником фінансових результатів підприємницьких структур, їх фінансового стану [28,с.225].

Отже, можна зробити висновок, що прибуток - це економічна категорія, яка представляє собою сукупність економічних відносин, що відображають результат ефективної взаємодії всіх факторів виробництва у формі додаткового продукту, і є частиною доходу (виручки) підприємства, що залишається після покриття понесених у процесі господарської діяльності витрат. Як об'єктивна економічна категорія прибуток створюється в сфері виробництва та реалізується в процесі обміну. Разом із цим, слід зазначити, що абсолютний розмір прибутку не може бути достатньою основою для характеристики ефективності роботи підприємства, оскільки величина отриманого прибутку залежить (за інших рівних умов) від обсягу виробництва, який зумовлюють багато інших чинників. Тому ефективність роботи господарюючого суб'єкта визначають за відносними показниками, які відображають ступінь прибутковості щодо того чи іншого фактора виробництва.

1.2. Теоретичні засади управління розподілом прибутку підприємства

Політика управління прибутком – політика, що реалізує план (програму) дій у сфері визначення пріоритетних напрямів формування, розподілу і використання прибутку, що забезпечують передбачений загальний економічний розвиток організації і задоволення інтересів власників.

Управління прибутком – важлива складова економічної діяльності суб'єкта господарювання та є основною частиною політики управління прибутком. Розподіл прибутку є зворотним боком процесу виробництва, від якого залежить зростання ефективності виробництва за інших незмінних умов. Найскладнішим є механізм розподілу прибутку на підприємствах колективної форми власності, оскільки при цьому треба враховувати багато факторів. Процес управління прибутком підприємств колективної форми власності, складовою якого є дивідендна політика, передбачає вибір оптимальної системи розподілу, що задовольнятиме загальнопромислові інтереси підприємства та інтереси співвласників з урахуванням специфіки, зумовленої організаційно-правовою формою колективної власності [27].

Бланк І.О. виділяє п'ять основоположних принципів, які покладено в основу управління прибутком [5, с.48-50]:

- взаємозалежність з системою управління підприємством в цілому. Система управління прибутком має бути інтегрована та тісно взаємопов'язана із загальною системою управління підприємством;
- комплексність, прийнятих управлінських рішень, що стосуються управління прибутком;
- високий динамізм управління. Динамічні зміни макросередовища постійно створюють всілякі перешкоди підприємствам для отримання планомірного високого прибутку.
- варіантність управлінських рішень щодо досягнення однієї мети. Будь-яке управлінське рішення може тільки тоді бути ефективним, якщо воно прийняте в умовах вибору з декількох альтернативних варіантів;
- стратегічна орієнтація політики прибутку. Рішення щодо управління прибутком не повинні йти всупереч загальним стратегічним пріоритетам розвитку підприємства.

Ефективність управління прибутком має змогу забезпечити впровадження системи управління прибутком на підприємстві, як єдності

взаємопов'язаних елементів, виконуючих свої безпосередні функції та націлених на вирішення не тільки локальних завдань щодо отримання певного рівня прибутку, а й загальних на рівні всього підприємства. В основі цієї системи можна виділити шість основних блоків (рис.1.2)[9, с.30]:

Рис. 1.2. Основні блоки системи управління прибутком
Джерело: Сформовано автором на основі [36]

Система управління прибутком має свої специфічні мету та завдання. Так, головною метою системи Буряковський В. В. вважає визначення ефективних організаційно-економічних заходів щодо управління прибутком. Результатом ефективних заходів щодо управління прибутком підприємства є підвищення його рівня та оптимальний розподіл, що позитивно має впливати на вектор розвитку підприємства в цілому та підвищення його ринкової вартості [11]. Виходячи із мети управління прибутком, у процесі управління доцільно вирішувати наступні завдання:

- а) відповідність потенціального прибутку наявному ресурсному потенціалу підприємства та сучасній ринковій кон'юктурі;
- б) збалансованість потенційно отриманого прибутку та рівня ризику. Чим більше потенційний прибуток як правило і вище рівень ризик.

в) забезпечення високого рівня якості прибутку. Формування резервів зростання прибутку повинно створюватись за рахунок реінвестування в поточну діяльність.

г) формування ефективної системи розподілу прибутку з оптимальним співвідношенням напрямів його використання з метою створення умов для подальшого розвитку підприємства у майбутньому [11].

Основні завдання управління прибутком зображено на рис. (рис.1.3):

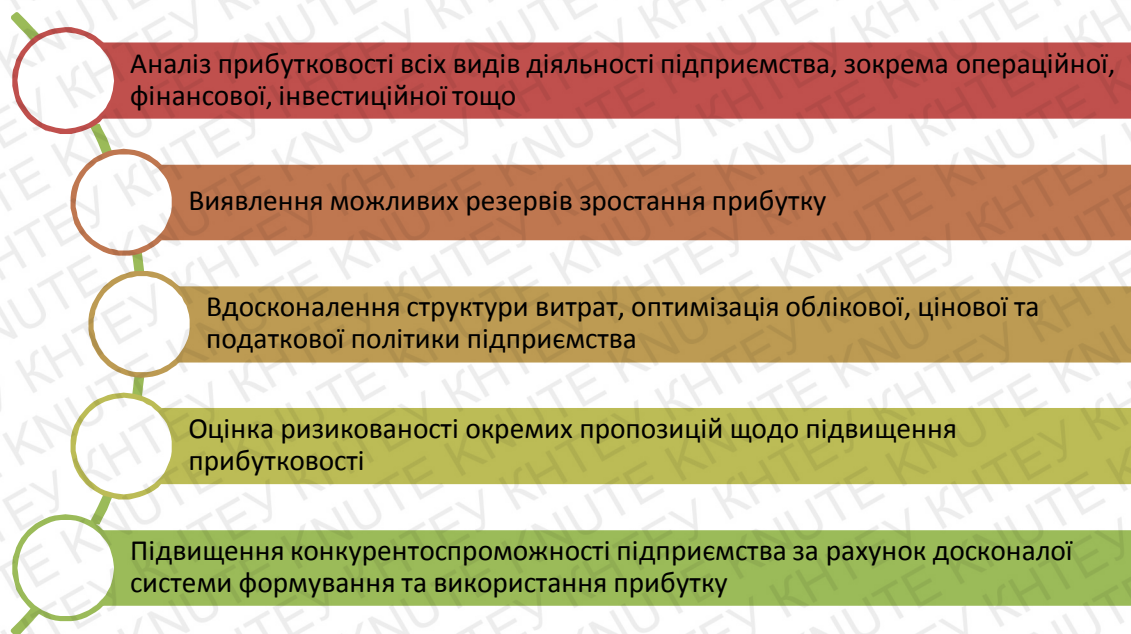

Рис. 1.3. Основні завдання управління прибутком
Джерело: Сформовано автором на основі [31]

Використанню прибутку передують його розподіл. Це важливий економічний важіль, що забезпечує гармонізацію економічних інтересів держави, підприємства як господарюючого суб'єкта ринку, його трудового колективу. Порядок розподілу прибутку підприємства залежить від чинного законодавства, яке регулює взаємовідносини підприємства з бюджетом, формами власності й організаційно-правовим статусом підприємства[39].

Отриманий підприємством прибуток направляється на виплату податків та обов'язкових платежів, що сплачуються з прибутку, і на утворення чистого прибутку. Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, використовується для матеріального заохочення і соціального

розвитку, формування резервного фонду, фондів комерційного ризику, виробничого розвитку, виплати дивідендів, поповнення інших фондів, що формуються за рішенням підприємства. Розмір фондів фінансових коштів, що утворюються підприємством за рахунок чистого прибутку, не регламентується, за винятком резервного фонду[6].

Розподіл прибутку має певні особливості залежно від організаційно-правової форми господарювання. Так, якщо торгове підприємство має статус акціонерного товариства, то при розподілі прибутку виникає потреба формування фонду виплати дивідендів та резервного фонду в обсягах, визначених законодавством. Розмір відрахувань до фонду виплати дивідендів залежить від обсягу та структури акціонерного капіталу, кон'юнктури фінансового ринку та типу дивідендної політики, яку проводить торгове підприємство. В підприємствах з участю іноземного капіталу передбачається поділ чистого прибутку на частину вітчизняного та іноземного учасника згідно з умовами установчого договору. Для підприємств споживчої кооперації одним із напрямів використання прибутку є відрахування на пайові (членські) внески. В орендних підприємствах за рахунок чистого прибутку сплачується частина орендної плати, яка перевищує розмір амортизаційних відрахувань на орендоване майно, а також може створюватися фонд викупу .

Основною метою планування розподілу чистого прибутку є оптимізація пропорції між частиною чистого прибутку, що споживається (персоналом та власниками підприємства), та частиною, що залишається в обігу коштів підприємства.

Планування розподілу прибутку здійснюється в такому порядку:

1. Визначення потреби у прибутках за напрямками його використання.
2. Формування цільової структури розподілу прибутку.
3. Визначення пріоритетності у використанні прибутку за окремими напрямками використання.

4. Збалансування потреби в прибутку за напрямками його використання з можливостями отримання прибутку при здійсненні господарсько-фінансової діяльності підприємства [44].

Розрахунок потреби в прибутках за напрямками його використання здійснюється за окремими елементами його складових:

- фінансуванням розвитку матеріально-технічної бази підприємства (авансування основного капіталу);
- фінансуванням приросту власних оборотних коштів (авансування власного оборотного капіталу);
- фінансовим резервом (фонд розвитку чи фонд регулювання цін);
- погашенням довгострокових і середньострокових кредитів банків;
- погашенням інших видів кредитних зобов'язань підприємства і виплатою відсотків з них;
- придбанням кредитних зобов'язань, акцій інших підприємств;
- фінансуванням діяльності об'єднань, асоціацій, концернів й інших господарських структур, членом яких є підприємство;
- здійсненням соціального розвитку і заохоченням трудового колективу;
- виплатою дивідендів власникам підприємства;
- сплатою податків, інших обов'язкових платежів і внесків, передбачених законодавством.

Потреба в прибутках для авансування власного оборотного капіталу визначається, виходячи з суми власних оборотних коштів, потрібних підприємству при плановому обсязі діяльності. Розрахунок суми цих коштів можна здійснити за методом техніко-економічних розрахунків або спрощено на основі даних про наявність оборотних коштів на початок планового періоду, прогнозних темпів зміни товарообороту, зміни часткової участі власних оборотних коштів у кредитуванні товарно-матеріальних цінностей і

частки кредитованого товарообороту в його загальному обсязі. Потреба у формуванні резервного фонду може бути визначена як відсоток відрахувань від прибутку, передбачений статутом підприємства чи чинним законодавством, виходячи з фактичної потреби в коштах цього фонду в базовому періоді, планового зростання обсягу діяльності підприємства та зміни ступеня її ризикованості.

Потреба в прибутку для погашення середньо- і довгострокових кредитів банків, а також інших видів кредитних зобов'язань та виплаті відсотків з них визначається, виходячи з умов і термінів надання цих коштів.

Використання прибутку на придбання кредитних зобов'язань, акцій інших підприємств визначається експертним шляхом з урахуванням цілей, які ставить перед собою підприємство [44].

Потреба в прибутку для фінансування діяльності об'єднань, асоціацій та інших горизонтальних структур, членом яких є підприємство, визначається, виходячи з умов договорів і статутів цих структур в абсолютній сумі або в процентах від одержаного прибутку чи обсягу діяльності підприємства. Потреба в прибутку для здійснення соціальних, культурних заходів і житлового будівництва, а також обсяг коштів, що спрямовуються на заохочення працівників за принципом «участь у прибутку», повинна визначатися, виходячи з умов найму робочої сили та вимог профспілкових комітетів трудових колективів до обсягу цих витрат.

Розмір необхідних дивідендних виплат визначають так, щоб рівень виплачуваного дивіденду дозволяв забезпечити економічну зацікавленість власників у зростанні ефективності роботи підприємства. При цьому слід використовувати інформацію про рівень дивідендів на інших підприємствах, рух позичкової ставки та відсотка за депозитними вкладками. Сумарна потреба в прибуткові за всіма напрямками його використання може бути прийнята як один з варіантів плану цільового чистого прибутку підприємства. Після визначення потреби в прибутку за окремими напрямками його використання здійснюють формування цільової структури розподілу

прибутку. Остаточне рішення про плановий розподіл прибутку приймається після затвердження плану формування прибутку підприємства. Якщо прийнятий план формування прибутку менший за сумарну потребу в прибутку за окремими напрямками його використання, то слід переглянути розміри його використання на різні потреби з урахуванням визначення пріоритетів у розвитку підприємства [32].

Отже, політика формування і використання прибутку підприємства має спиратись на глибокий фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства: оцінку техніко-економічних показників діяльності підприємства й організаційного рівня виробництва, використання виробничих потужностей і основних фондів, сировини і матеріалів, робочої сили, господарських зв'язків тощо.

1.3 Методика оцінки ефективності управління розподілом прибутку

Процес управління розподілом прибутку підприємства являє собою процес формування напрямків його майбутнього використання відповідно до цілей та завдань розвитку підприємства. Політика управління прибутком залежать від сукупності факторів формування й розподілу прибутку підприємства. Керуючим структурам підприємств необхідно чітко представляти, які основні фактори й параметри впливають на кінцевий результат діяльності підприємств. У залежності від конкретних значень факторів, підприємство може досягти різного рівня прибутку.

Для виокремлення методології оцінки ефективності розподілу прибутку слід проаналізувати політику його управління.

Універсальної політики управління прибутком, яка була б ефективна для кожного підприємства немає, оскільки кожне підприємство має нескінченну кількість факторів, які впливають на розподіл отриманого прибутку (Табл.1.2).

Таблиця 1.2

**Фактори, що впливають на формування та ефективність
розподілу прибутку***

Зовнішні	Внутрішні
<ul style="list-style-type: none"> - правові обмеження - податкова система - середньоринкова норма прибутку на інвестований капітал - альтернативні зовнішні джерела формування фінансових ресурсів - темп інфляції - стадія кон'юнктури товарного ринку - прозорість фондового ринку 	<ul style="list-style-type: none"> - менталітет власників підприємства - рівень рентабельності діяльності - інвестиційні можливості реалізації високодохідних проектів - альтернативні внутрішні джерела формування фінансових ресурсів - стадія життєвого циклу підприємства - рівень ризиків здійснюваних операцій і видів діяльності - рівень коефіцієнта фінансового левериджу - рівень поточної платоспроможності підприємства - чисельність персоналу та діючі програми його участі в прибутку

*Джерело: Виконано автором на основі [21]

Складність дослідження факторів формування й розподілу прибутку полягає в тому, що таких факторів існує дуже багато. Врахувати й оцінити всю кількість факторів не можливо. Тому необхідна деяка їх систематизація.

Сума прибутку залежить від таких основних факторів як обсяг виробництва й реалізації продукції, а також ефективності виробництва й господарської діяльності підприємства (ефективності використання основних засобів, виробничих запасів, нематеріальних активів, коштів, що впливають на рівень витрат підприємства).

Крім того, формування прибутку залежить від нормативно-правового регулювання порядку обчислення собівартості продукції, оподаткування діяльності підприємства та інших факторів.

Тобто можна казати, що існують різні підходи до класифікації факторів, що впливають на формування і розподіл прибутку. Більшість авторів висловлюють думку, що можна виділити фактори зовнішнього й

внутрішнього впливу [25, с.84].

Оскільки зовнішні фактори не піддаються регулюванню з боку підприємства, розглянемо більш детально основні внутрішні фактори, що впливають на розмір прибутку. Внутрішні фактори поділяються на виробничі і невиробничі.

До невиробничих факторів може відноситись збутова й природоохоронна діяльність, соціальні умови праці й побуту тощо.

Виробничі фактори характеризують наявність і використання засобів і предметів праці, трудових і фінансових ресурсів і, у свою чергу, можуть підрозділятися на екстенсивні й інтенсивні.

Екстенсивні фактори впливають на процес одержання прибутку через кількісні зміни: обсягу засобів і предметів праці, фінансових ресурсів, часу роботи обладнання, чисельності персоналу, фонду робочого часу тощо.

Інтенсивні фактори впливають на процес отримання прибутку через «якісні» зміни: підвищення продуктивності обладнання і його якості, застосування прогресивних видів матеріалів і удосконалення технології їх обробки, прискорення обертання оборотних засобів, підвищення кваліфікації і продуктивності праці персоналу, зниження матеріалоємності продукції, удосконалення організації праці і більш ефективного використання фінансових ресурсів тощо. [33, с.338]

Значний вплив на ефективність управління прибутком мають внутрішні фактори. Так, збільшення обсягу реалізації продукції в натуральному вираженні за інших рівних умов веде до зростання прибутку. Зростаючі обсяги виробництва продукції, що користується попитом, можуть досягатися за допомогою капітальних вкладень, що вимагає спрямування прибутку на покупку більш продуктивного обладнання, освоєння нових технологій, розширення виробництва.

Цінова політика, яку проводить підприємство також є важливим фактором який впливає на розміри отриманого прибутку. Зміна ціни на продукцію може призвести до коливань обсягів реалізації продукції. При

незмінному попиту на продукцію і одночасному збільшенню ціни на неї підприємство має змогу збільшити розмір прибутку. [38, с.231]

Оскільки прибуток обчислюється як різниця між ціною і собівартістю продукції, то можна сказати, що вагомим фактором впливу на розмір прибутку є собівартість продукції. Кількісно в структурі ціни вона займає значну питому вагу, тому зниження собівартості значно позначається на зростанні прибутку за інших рівних умов. Також її зменшення може зробити продукцію доступною до більш широкого кола споживачів, адже зниження собівартості може призвести до зниження цін і відповідно до збільшення попиту на продукцію, а отже і збільшення обсягу реалізації на неї. Однак слід зазначити, що зниження собівартості має свої межі, після яких воно неможливе без зниження якості продукції.

Зниження рівня адміністративних та комерційних витрат також може вплинути на збільшення розміру прибутку. Але необхідно пам'ятати, що їх не можна звести до нуля, оскільки без них підприємство нормально функціонувати не зможе, і продукція реалізуватись не буде. Витрати на виробництво та реалізацію продукції в деякій мірі зменшують розмір отриманого прибутку. [45, с.135]

Наступний фактор, який істотно впливає на розмір прибутку – це амортизаційна політика підприємства. Сума амортизаційних відрахувань визначається на підставі балансової вартості основних фондів, діючих норм амортизації й амортизації нематеріальних активів, виходячи із терміну корисного використання таких нематеріальних активів[30]. При цьому враховується прискорена амортизація активної частини основних виробничих фондів, що виражається у встановлених законодавством більш високих нормах амортизації на відповідні види основних фондів. Використання на підприємстві методу прискореної амортизаційної політики позитивно впливає на розмір отриманого прибутку. Чим швидше відбудеться перенесення вартості зношеної частини основних фондів на продукцію, що виробляється тим швидше підприємство зможе відшкодувати

грошові ресурси, які були вкладені у виробництво.

Також важливим фактором зростання прибутку, що залежить від діяльності підприємства є підвищення якості продукції, її дизайну, технічні удосконалення для підтримання попиту на продукцію та підтримання розміру отримуваних прибутків. Тому ці прийоми вимагають додаткових витрат, але мають достатньо сильний вплив на розмір прибутку. Поліпшення товару, який користується поширеним попитом може викликати підвищення ціни на нього і відповідно збільшити обсяги отримуваного прибутку. [22, с.16]

Врахувати усі існуючі фактори й запобігти їх негативному впливу підприємстві не представляється можливим. Однак особи, що приймають управлінські рішення, повинні прагнути до одержання максимального економічного ефекту при мінімальному рівні ризику. Це закладено й при розробці політики управління прибутком підприємства, що є метою даного дослідження. Для створення результативного механізму управління прибутком підприємства необхідна розробка алгоритму обліку й оцінки впливу саме тих факторів, що впливають на прибуток, дію яких потрібно врахувати при формуванні механізму.

Аналіз політики управління прибутком будь-якого підприємства слід почати з аналізу формування цього самого прибутку.

Для цього слід розглянути складові частини прибутку, а саме: витрати та доходи, та порахувати достатність доходів для покриття витрат, тобто визначити фінансовий результат від діяльності.

Перш за все слід проаналізувати динаміку обсягу та складу поточних витрат підприємства, та їх структуру, використовуючи метод абсолютного приросту та темпів приросту. Аналогічно проаналізувати динаміку обсягу та складу, та структуру доходів. Виходячи з отриманих даних, можна побачити як сформувалися такі показники прибутку як:

1. Валовий прибуток, формула розрахунку якого [22]:

$$P_{\text{Вал.}} = \text{ЧД} - \text{СВ} \quad (1.1)$$

де ПВал - валовий прибуток;

ЧД - чистий дохід;

СВ - собівартість реалізованої продукції.

2. Прибуток від реалізації, формула розрахунку якого:

$$\text{Пвід реал.} = \text{ПВал} - \text{АВ} - \text{ВЗ} \quad (1.2)$$

де Пвід реал. - прибуток від реалізації;

ПВал - валовий прибуток;

АВ - адміністративні витрати;

ВЗ - витрати на збут.

3. Прибуток від операційної діяльності, формула розрахунку якого[22]:

$$\text{ПО} = \text{Пвід реал.} - \text{ІОВ} + \text{ІОД} \quad (1.3)$$

де ПО - прибуток від операційної діяльності;

ІОВ - інші операційні витрати;

ІОД – інші операційні доходи.

4. Прибуток до оподаткування, формула розрахунку якого:

$$\text{Пдо опод.} = \text{ПО} - \text{ІВ} + \text{ІД} \quad (1.4)$$

де Пдоопод. - прибуток до оподаткування;

ІВ - інші витрати;

ІД – інші доходи.

5. Чистий прибуток, формула розрахунку якого [7]:

$$\text{ЧП} = \text{Пдо опод.} - \text{Под.} \quad (1.5)$$

де ЧП - чистий прибуток;

Пдоопод. - прибуток до оподаткування;

Под. - податок на прибуток.

За результатами розрахунків, можна проаналізувати, за рахунок якої діяльності підприємство отримує основну частку прибутку, та як, за рахунок зміни доходів та витрат, змінюється результат діяльності підприємства.

Після аналізу формування прибутку, слід визначити політику його використання. Для цього потрібно знати, чи виплачує підприємство прибутку дивіденди власникам, та якщо це так, якою є дивідендна політика.

Дивідендна політика — це політика щодо розподілу отриманого підприємством прибутку за умови, що власники підприємства мають право на отримання частини прибутку у вигляді дивідендів. Дивідендна політика включає рішення щодо виплати прибутку власникам та реінвестування його у виробничу діяльність і тому тісно пов'язана з одним із основних напрямів діяльності фінансових менеджерів — управлінням структурою капіталу [47].

До основних показників, що характеризують ефективність дивідендної політики, Десятнюк О.М. та Бондаренко Т. В. відносять[8; 19]:

1. Коефіцієнт виплати або дивідендний вихід характеризує пропорції розподілу чистого прибутку (після погашення фіксованих зобов'язань) на виплату дивідендів та фінансування інвестиційних потреб. До фіксованих зобов'язань належить виплата за рахунок прибутку основної суми боргу за кредитом, погашення облігаційних позик, виплата дивідендів за привілейованими акціями:

1. Перший спосіб:

$$K_a = D_a / ЧПа * 100\% \quad (1.6)$$

де K_a — коефіцієнт виплати дивідендів;

D_a — поточний дивіденд на одну акцію, виплачений грошима;

$ЧПа$ — чистий прибуток акціонерного товариства в розрахунку на одну акцію після погашення фіксованих зобов'язань.

2. Другий спосіб:

$$K_a = ФВД / ЧП * 100\% \quad (1.7)$$

де $ФВД$ - фонд виплати дивідендів за вирахуванням фіксованих зобов'язань (або інакше називається "масою" дивідендів);

$ЧП$ - чистий прибуток після погашення фіксованих зобов'язань.

2. Рівень доходності акцій в акціонерних товариствах характеризує розмір доходу, отриманий акціонерами на кожну гривню, вкладену в акції. Визначається за формулою:

$$РДа = Дa / РЦa * 100\% \quad (1.8)$$

де РДа - рівень доходності акцій;

РЦЛ -ринкова ціна (курс) акції.

3. Акціонерні товариства для оцінки розробленої політики визначають показник, аналогічний РДЛ, за результатами сумарної оцінки всіх дивідендних виплат і вкладеного акціонерного капіталу. Називається такий показник ставкою доходу на оплачений капітал і визначається за формулою:

$$СД = ФВД / АКо * 100\% \quad (1.9)$$

де СД - ставка доходу на оплачений капітал;

АКо - оплачений акціонерний капітал.

Визначення вищезазначених показників, як частини оцінки політики розподілу прибутку має сенс тільки, якщо власники підприємства можуть впливати дивідендну політику. Бувають обмеження щодо виплат дивідендів, або законодавчо встановлена ставка дивідендних відрахувань, яка не може бути змінена.

Для кожної організаційно-правової форми підприємства законодавчо установлений відповідний механізм розподілу прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства, заснований на особливостях внутрішнього пристрою і регулювання діяльності підприємств відповідних форм власності. Законодавчо розподіл прибутку регулюється у виді податків і інших обов'язкових платежів.

Після вирахування податків, обов'язкових платежів та дивідендів, у власності підприємства залишається певна частка чистого прибутку, якою воно може розпоряджатись згідно з встановленими цілями та стратегією підприємства: або на споживання, або на капіталізацію. Капіталізовану частку чистого прибутку, можна побачити у статті балансу «Нерозподілений

прибуток». Відповідно до цього, частка яка не була капіталізована, була спожита (рис.1.4.).

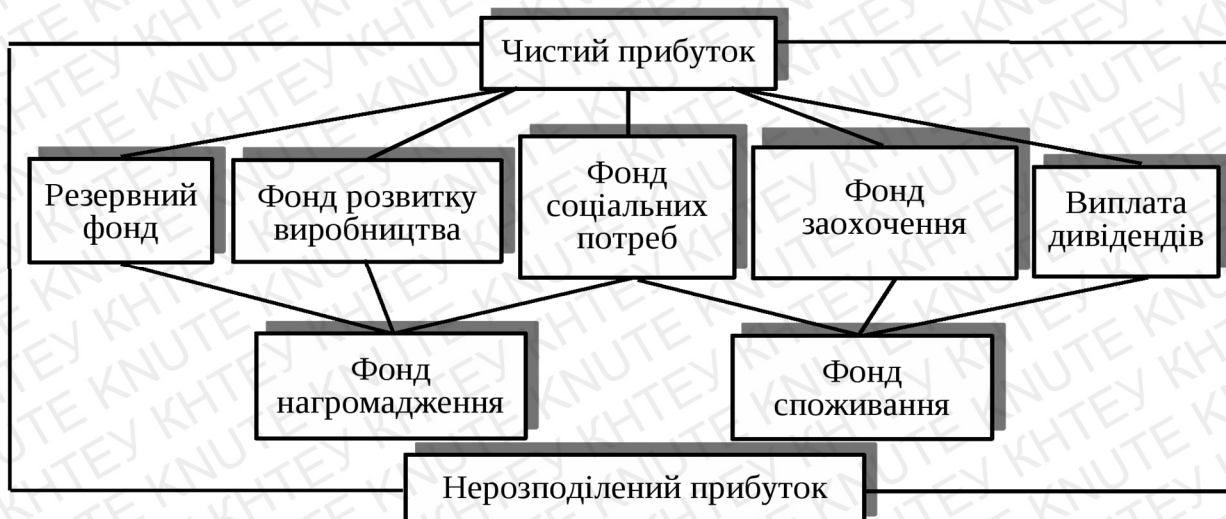

Рис. 1.4. Розподіл чистого прибутку

Джерело: Гончаров А.Б. *Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник* [15]

На думку Онисько С. М., Кожанової Є. П. та інших економістів, які розглядали це питання, про ефективність політики розподілу прибутку кожного окремого підприємства свідчать показники загальної ефективності роботи підприємства (табл.1.3).

Таблиця 1.3

Показники ефективності діяльності підприємства*

Назва показника	Формула розрахунку	Характеристика
<i>Показники рентабельності:</i>		
Рентабельність продажу	$\frac{\text{Прибуток від реалізації}}{\text{Дохід від реалізації}}$	Характеризує, яку суму операційного прибутку одержує підприємство з кожної гривні проданої продукції
Рентабельність основної діяльності	$\frac{\text{Прибуток від реалізації}}{\text{Витрати на виробництво та реалізацію}}$	Показує кількість чистого прибутку, отриманого компанією з 1 гривні, витраченого на виробництво продукції

Продовження табл.1.3

Рентабельність власного капіталу	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середня величина власного капіталу}}$	Показує, яка віддача (норма прибутку) на вкладений власний капітал.
Період окупності власного капіталу	$\frac{\text{Середня величина власного капіталу}}{\text{Чистий прибуток}}$	Характеризує, за який період кошти, інвестовані в активи, будуть компенсовані чистим прибутком
Рентабельність усього капіталу підприємства	$\frac{\text{Загальний прибуток}}{\text{Валюта балансу}}$	Характеризує ефективність використання всього майна підприємства
<i>Показники фінансової стійкості:</i>		
Коефіцієнт автономії	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}}$	Показує частку власних коштів у загальній сумі заборгованості підприємства
Коефіцієнт співвідношення власних та позикових коштів	$\frac{\text{Позикові кошти}}{\text{Власний капітал}}$	Коефіцієнт показує, яка частина діяльності підприємства фінансується за рахунок позикових джерел засобів
Коефіцієнт маневреності власних коштів	$\frac{\text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}}{\text{Власний капітал}}$	Характеризує співвідношення між власними оборотними ресурсами і власним капіталом компанії.
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	$\frac{\text{Вартість основних засобів} - \text{Накопичена амортизація}}{\text{Валюта балансу}}$	Питома вага залишкової вартості основних засобів у загальній вартості майна підприємства.
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}}$	Характеризує частку власників підприємства в загальній сумі авансованих коштів.
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{Валюта балансу}}{\text{Власний капітал}}$	Характеризує, скільки одиниць сукупних джерел припадає на одиницю власного капіталу.

Закінчення табл.1.3

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів або коефіцієнт фінансового левериджу	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Довгострокові зобов'язання} + \text{Власний капітал}}$	Показує, скільки довгострокових позикових коштів використано для фінансування активів підприємства поряд із власними коштами.
Коефіцієнт структури залученого капіталу	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Залучений капітал}}$	Характеризує частку довгострокових зобов'язань у залучених коштах
Рівень виробничого левериджу	$\frac{\text{Темп приросту прибутку від реалізації продукції, \%}}{\text{Темп приросту обсягу реалізації продукції, \%}}$	Показує, на скільки процентів зміниться прибуток за зміни обсягу реалізації на 1%.

*Джерело: Сформовано автором на основі [29;23; 25]

Після розрахунку цих показників, можна зробити попередній висновок, чи ефективною є політика формування та розподілу прибутку на підприємстві, та на основі цього, розробити рекомендації, щодо покращення розподілу прибутку, а разом із ним і стану підприємства і рентабельності діяльності. Проте за результатом аналізу тільки цих показників остаточного висновку дати неможна, слід застосувати інтегральний аналіз діяльності підприємства.

Проаналізувавши показники рентабельності та фінансової стійкості ми можемо зробити висновок які саме фактори призвели до таких змін цих показників, скориставшись методом декомпозиції моделі Дюпон– Каскад, який є одним з видів інтегрального аналізу.

Модель Дюпон каскад використовується для визначення факторів, які впливали на рентабельність власного капіталу підприємства. Цього можна досягти шляхом декомпозиції показники рентабельності власного капіталу на

складові частини. Декомпозиція означає розкладання базового показника на складові частини. Кожна з частин рівняння дозволяє оцінити один з аспектів діяльності компанії, кожен з яких в кінцевому підсумку визначає значення показника рентабельності[18].

Для аналізу показників за обраною моделлю використовуються умовні позначення (табл. 1.4)

Таблиця 1.4

Умовні позначення для аналізу ефективності діяльності підприємства шляхом декомпозиції моделі Дюпон-Каскад[18].

Показники	Умовні позначення
Чистий дохід (виручка) відреалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	В
Валовий прибуток	ВП = В - Собівартість
Прибуток до вирах %, пп	ЕВІТ
Чистий прибуток	ЧП
Активи	А
Грошові кошти	ГК
Дебіторська заборгованість	ДЗ
Запаси	З
Інші оборотні активи	ІОА
Основні засоби	ОЗ
Інші необоротні активи	ІНА
Позиковий капітал	ПК
Власний капітал	ВК
Безвідсоткові зобов'язання	БВЗ
Прибток до оподаткування	Пр. до оп.

Для безпосереднього розрахунку показників використовуються наступні формули (табл. 1.5)

Таблиця 1.5

**Показники для аналізу ефективності діяльності підприємства
шляхом декомпозиції моделі Дюпон-Каскад**

Показники	Формула
Рентабельність власного капіталу (ROE)%	ЧП/ВК
Рентабельність продажів, %	ЧП/В
Оборотність активів, разів	В/А
Коефіцієнт фінансової залежності	А/ВК
Валова маржа, %	ВП/В
Ефект від комерц. і управ. витрат	ЕВІТ/ВП
Ефект від фін. діяльності	Пдооп./ЕВІТ
Податковий ефект	ЧП/Пдооп.
Управління грошовими засобами, дні	$G3 \cdot 360 / V$
Управління дебіторською щзаборгованістю, дні	$D3 \cdot 360 / V$
Управління запасами, дні	$Z \cdot 360 / V$
Управління іншими оборотними активами, дні	$IOA \cdot 360 / V$
Управління основними засобами, дні	$O3 \cdot 360 / V$
Управління іншими необоротними активами, дні	$INA \cdot 360 / V$
Боргове навантаження	ПК/ВК
Рівень БВЗ у ВК	БВЗ/ВК

Ще одним шляхом оцінки управління розподілом прибутку є аналіз наближеності підприємства до кризового стану та банкрутства.

Існує багато моделей такого аналізу, такі як: модель Альтмана, модель Таффлера, модель Лису, модель Терещенка, модель Мартиненка, модель Забродської, модель Бівера, модель Баєрмана, модель Спрінгейта, модель Р-рахунка, оцінка ймовірності банкрутства за допомогою коефіцієнта фінансування важко ліквідних активів та інші. [47].

Для діагностики аналізованого підприємства будуть використані п'ять моделей, за результатом яких можна буде зробити загальний висновок, щодо наближеності підприємства до кризового стану та банкрутства, такі як:

1) Модель Е. Альтмана, яка виражається формулою [43].:

$$Z = 3,107K1 + 0,995K2 + 0,42K3 + 0,847K4 + 0,717K5 \quad (1.10)$$

де,

K1 - відношення прибутку до сплати відсотків до суми активів;

K2 - відношення виручки до суми активів;

K3 - відношення балансової вартості власного капіталу до залученого;

K4 - відношення прибутку до суми активів;

K5 - відношення власних обігових коштів до суми активів;

Z- результат розрахунку(узагальнюючий показник).

За результатами аналізу визначається:

- $Z < 1,81$ - ймовірність втрати платоспроможності становить від 80 до 100%;
- $1,81 \leq Z < 2,77$ - ймовірність банкрутства оцінюється від 35 до 50%;
- $2,77 \leq Z < 2,99$ - фіксується ймовірність банкрутства 15 до 20%;
- $Z \geq 2,99$ - наголошується на стабільній ситуації

2) Модель Р. Лису, яка виражається формулою:

$$Z = 0,063X1 + 0,092X2 + 0,057X3 + 0,001X4 \quad (1.11)$$

де,

X1 - відношення оборотного капіталу до суми активів;

X2 - відношення операційного прибутку до суми активів;

X3 - відношення нерозподіленого прибутку до суми активів;

X4 - відношення власного капіталу до позикового капіталу;

Z- результат розрахунку(узагальнюючий показник)..

За результатами аналізу визначається:

- $Z > 0,037$ - це свідчить про стабільний фінансовий стан;
- $Z < 0,037$ - підприємству загрожує банкрутство.

3) Модель О. Терещенка, яка виражається формулою[47]:

$$Z = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6 \quad (1.12)$$

де,

X_1 - відношення грошових надходжень до суми зобов'язань;

X_2 - відношення валюти балансу до суми зобов'язань;

X_3 - відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів;

X_4 - відношення прибутку до виручки;

X_5 - відношення виробничих запасів до виручки;

X_6 - відношення виручки до основного капіталу;

Z - результат розрахунку(узагальнюючий показник).

За результатами аналізу визначається:

- $Z > 2$ – банкрутство не загрожує;
- $1 < Z < 2$ – фінансова стійкість порушена;
- $0 < Z < 1$ – існує загроза банкрутства.

4) Модель В. Мартиненка, яка виражається формулою:

$$Z = 1,0Кп.л.+2,5Ка.л.+2,86Км.в.к.+2,0Км.в.пр.+3,33Кр.пр \quad (1.13)$$

де,

Кп.л. - коефіцієнт поточної ліквідності;

Ка.л. - коефіцієнт абсолютної ліквідності;

Км.в.к. - коефіцієнт маневреності власних коштів;

Кр.пр. - коефіцієнт рентабельності продукції;

Км.в.пр. - відношення необоротних активів і запасів до загальної суми активів;

Z - результат розрахунку(узагальнюючий показник).

За результатами аналізу визначається:

- $Z > 5,01$ високий рівень життєздатності;
- Z від 5,0 до 4,16 – середній рівень життєздатності;

- Z від 4,15-2,26 – низький рівень життєздатності;
- $Z = 2,15$ і нижче – дуже низький рівень життєздатності.

5) Модель Л. Забродської, яка виражається формулою[43]:

$$Z = 2,4K_o + 0,5K_f + 6,0K_{p.a.} + 1,0K_{вд}. \quad (1.14)$$

де,

K_o - коефіцієнт забезпечення запасів власними обіговими коштами;

K_f . - коефіцієнт фінансування;

$K_{p.a.}$ - коефіцієнт рентабельності активів за доходом;

$K_{вд}$. - коефіцієнт рентабельності активів;

Z - результат розрахунку (узагальнюючий показник).

За результатами аналізу визначається:

- $Z < 0$ – підприємство неплатоспроможне;
- $0 < Z < 0,999$ – ймовірність банкрутства дуже велика;
- $1,0 < Z < 1,999$ – ймовірність банкрутства велика;
- $2,0 < Z < 2,999$ - ймовірність банкрутства низька;
- $Z > 3,0$ – ймовірність банкрутства дуже низька.

Таким чином, на основі всіх видів аналізу, буде зроблено висновок, щодо ефективності управління і розподілу прибутку на підприємстві ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз».

Підводячи підсумок, можна сказати, що прибуток є ключовою категорією, яка лежить в основі економічного розвитку, це кінцевий фінансовий результат виробничо-господарської діяльності підприємства, показник її ефективності. Отримання прибутку - мета діяльності будь-якої комерційної організації. Аналіз формування та розподілу прибутку дає можливість керівництву підприємства ефективно його використовувати, спираючись на пропорції його розподілу, витратити на стратегічно важливі напрямки, підвищуючи загальну ефективність роботи підприємства. Для цього необхідно проаналізувати формування прибутку, та розробити ефективну політику його використання, спираючись на цілі і стратегії

підприємства. Результатом ефективної політики розподілу, є підвищення рентабельності, платоспроможності, та поліпшення загального фінансового стану підприємства. Це особливо необхідно в умовах посиленої конкурентної боротьби, нестабільності економіки країни, безперервних нововведень в законодавстві та інфляційних процесах.

РОЗДІЛ II.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПЛІТИКИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ

2.1. Аналіз динаміки та структури прибутку підприємства

Патон ТурбайнТекнолоджіз (Пратт і Уїтні-Патон до квітня 2014 роки) була заснована в 1993 році як спільне підприємство двох світових лідерів: Національної академії наук України Е.О. Патона і Pratt&WhitneyUnited Technologies Corporation, США, розробник і виробник авіаційних двигунів.

Протягом багатьох років компанія зарекомендувала себе як надійний партнер, який успішно працює з використанням, а також впровадженням кращих практик світового бізнесу, орієнтованих на клієнта. Це дозволяє надавати продукти і послуги, які відповідають найвищим вимогам замовника повітряних суден та промислового газового ринку газотурбінних двигунів і запропонувати економічно ефективні рішення в наступних секторах бізнесу:

- Покриття газотурбінних частин з металу і кераміки різного призначення електронно-променевим осадженням;
- Проектування, виготовлення і сервісне обслуговування електронно-променевого обладнання для нанесення покриттів;
- Виробництво витратних матеріалів (керамічних і металевих злитків) для осадження електронно-променевого покриття;
- В цілому ремонт компонентів газотурбінних двигунів з використанням стандарту ремонтних технологій.

Проектування процесів, матеріалів і устаткування.

ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз» сертифіковане по ISO 9001, ISO 14001, AS 9100 FAA і NADCAP.

Серед клієнтів є такі відомі компанії: Pratt&Whitney (США), Siemens (Швеція), Honeywell (США), Rolls-Royce (Великобританія), TurbineOverhaulServices (Сінгапур), KawasakiHeavyIndustries (Японія),

MayerTools (США), GlenGroup (США), а також кілька українських компаній, які працюють в області газотурбінної техніки, ремонту повітряних суден і транспортування газу.

Історія виникнення компанії відноситься допочатку 1993 р. Саме тоді Інститут електрозварювання ім. Е. О. Патона (ІЕЗ) НАН України і Pratt&Whitney - відділення корпорації United Technologies (UTC), США, один з провідних світових виробників авіаційних двигунів, підписали угоду про створення в Києві спільного підприємства, яке успішно працює на світовому ринку ось вже більше 20 років. В результаті виникло сучасне високотехнологічне підприємство.

Напружена робота співробітників, а також тривала спільна робота з американськими партнерами дозволили підприємству досягти визнаного в усьому світі рівня організації виробництва, який оцінений в системі оцінки конкурентоспроможності (система ACE) корпорації UTC як «Срібний», що є вельми високим показником.

За сприяння та при безпосередній участі «Pratt&Whitney» підприємство було сертифіковане по всім необхідним міжнародним стандартам, що дозволило йому успішно працювати на світових ринках авіаційного та енергетичного газотурбобудування.

У березні 2014 року корпорація Юнайтед Текнолоджиз в зв'язку з глобальною зміною своєї бізнес стратегії вийшла з числа засновників Pratt&Whitney-Paton, після чого компанія змінила свою назву на «Патон ТурбайнТекнолоджіз». При цьому сфера діяльності, стандарти і система управління компанією, включаючи систему управління якістю, і замовники залишилися незмінними.

Персонал компанії - це висококваліфіковані робітники, інженери, наукові співробітники та офісні працівники, які постійно вдосконалюють свої навички і підвищують свою майстерність за допомогою різних курсів та тренінгів. На підприємстві впроваджена і діє Програма підготовки персоналу відповідно до вимог Федеральної Авіаційної Адміністрації США.

Наявність сучасної лабораторії металографічного контролю, безпосередньо інтегрованої в технологічний процес, обладнання та приладів, що застосовуються для неруйнівного і руйнівного контролю, одночасно з висококваліфікованим персоналом дає можливість «Патон ТурбайнТекнолоджіз» підтримувати і розвивати надійне виробництво з незмінно високою якістю продукції.

Оскільки засновниками ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз» є юридичні особи, одна з яких є державною, підприємство зобов'язано виплачувати дивіденди.

Підприємство є досить відомим у галузі якій працює, та має високий ступінь довіри своїх клієнтів, оскільки вже досить давно на ринку. У зв'язку з цим можна припустити, що компанія є прибутковою, та вміло розпоряджається своїм прибутком, це можна проаналізувати спираючись на динаміку фінансового результату компанії. За для цього розробимо таблицю (табл.2.1).

Таблиця 2.1

**Динаміка прибутку ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ»
за 2015-2017 роки, тис. грн.**

Показники	2015	2016	2017	Абс. приріст		Темпи приросту, %	
				2016/ 2015	2017/ 2016	2016/ 2015	2017/ 2016
Валовий прибуток	20986	24812	33570	3826	8758	18,23	35,30
Прибуток від операційної діяльності	25168	12757	16690	-12411	3933	-49,31	30,83
Прибуток до оподаткування	25197	12756	16689	-12441	3933	-49,37	30,83
Чистий прибуток	17653	10460	13654	-7193	3194	-40,75	30,54

З таблиці ми бачимо, що дійсно, підприємство впродовж останніх трьох років за чистим фінансовим результатом було прибутковим. Але незважаючи на це, прибуток зменшувався, так наприклад, у 2016 році

порівняно з 2015 на 7193 тис. грн., або на 40,75%. А у 2017 році порівняно з 2016 роком навпаки збільшився на 3194 тис. грн. або на 30,54% (рис.2.1).

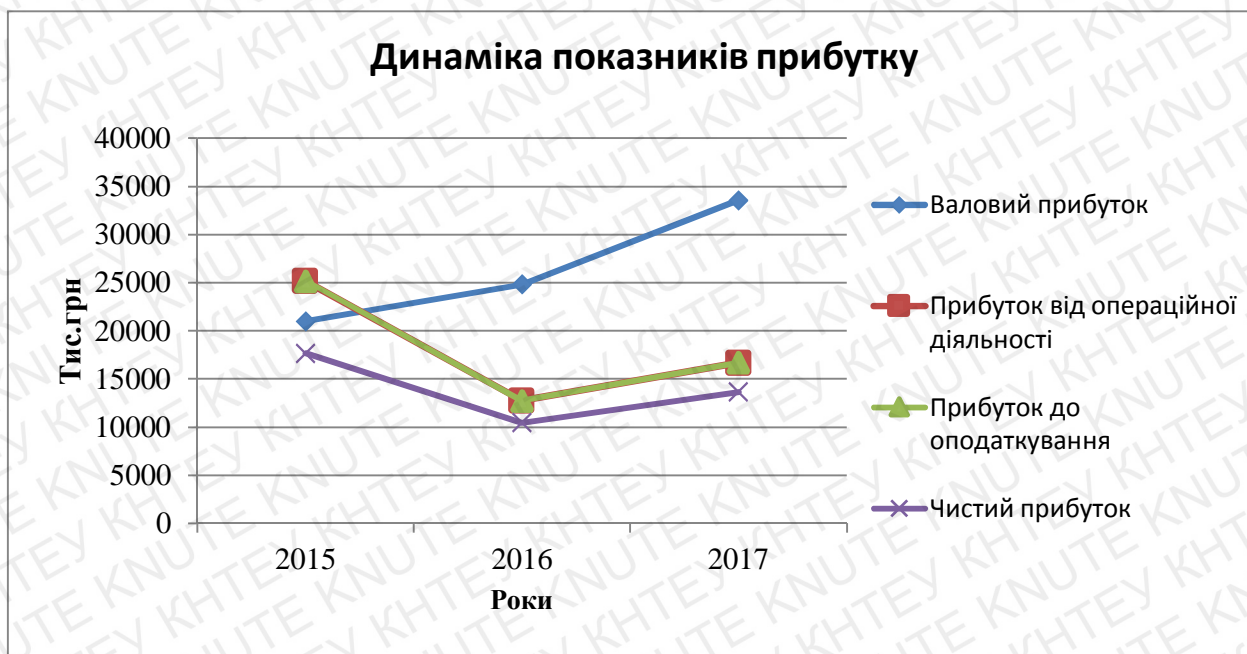

Рис. 2.1. Динаміка показників прибутку ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ» за 2015-2017 роки

Валовий прибуток, протягом трьох років мав тенденцію до росту, так у 2016 році порівняно з 2015 роком він збільшився на 3826 тис. грн., або на 18,23%. А у 2017 році порівняно з 2016 роком темп приросту валового прибутку зріс та склав 35,30 %, що в абсолютних показниках 8758 тис. грн.(рис.2.1).

Прибуток від операційної діяльності у 2016 році порівняно з 2015 роком зменшився на 12411 тис. грн. , або на 49,31%. А вже в 2017 році порівняно з 2016 роком навпаки, збільшився на 3933 тис. грн., або на 30,83%.

Прибуток до оподаткування майже не відрізняється від прибутку від операційної діяльності, та також у 2016 році порівняно з 2015 роком зменшився на 12441 тис. грн. , або на 49,37%. А у 2017 році порівняно з 2016 роком цей показник збільшився на 3933 тис. грн., або на 30,83%.

Таким чином, ми бачимо, що загалом, показники прибутку на підприємстві ТОВ «Патон ТурбайнТехнолоджіз» у 2016 році зменшувались а

у 2016 році зростали, як результат збільшувався і чистий прибуток, який є важливим показником діяльності підприємства.

Більш детально проаналізувати прибуток підприємства, та причини зміни абсолютних значень вищезгаданих показників допоможе аналіз структури прибутку. Оскільки показники прибутку розраховуються наростаючим підсумком, для аналізу структури візьмемо не значення окремих елементів прибутку, а приріст прибутку до оподаткування за рахунок різної діяльності, зокрема за рахунок операційної та іншої діяльності (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Структура прибутку до оподаткування ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН
ТЕКНОЛОДЖІЗ» за 2015-2017 роки, %.**

Показники	2015	2016	2017	Абс. приріст		Темпи приросту, %	
				2016/2015	2017/2016	2016/2015	2017/2016
Фінансовий результат до оподаткування за рахунок:	100,00	100,00	100,00	0	0	0	0
Валового прибутку	83,29	194,51	201,15	32,06	111,22	62,6	133,54
Приросту прибутку за рахунок операційної діяльності	16,60	-94,50	-101,14	-31,83	-111,1	-65,73	-669,4
Приросту прибутку за рахунок іншої діяльності	0,12	-0,01	-0,01	-0,23	-0,12	-66,65	-106,81

З таблиці ми можемо побачити, що основну частину прибутку до оподаткування складає валовий прибуток: 83,29% у 2015 році, 194,51% у 2016 році, та 201,15% у 2016 році. Ми бачимо, що з кожним наступним роком, частка валового прибутку у структурі збільшується (рис.2.2).

Також, досить суттєвий вплив на прибуток до оподаткування має приріст прибутку за рахунок операційної діяльності, який склав 16,6% у 2015 році, -94,5% у 2016 році та -101,14% у 2017 році. Так, аналізуючи динаміку абсолютних показників прибутку, ми можемо зробити висновок, що прибуток підприємства за рахунок операційної діяльності зменшився не за рахунок збільшення частки валового прибутку у структурі. Такі зміни пояснюють досить нетипове значення валового прибутку 194,51% у 2016 %, оскільки у цей же рік приріст фінансового результату до оподаткування за рахунок приросту прибутку від операційної діяльності був від'ємним, тобто був збиток, у розмірі 94,5% від прибутку до оподаткування. Аналогічна ситуація і у 2017 році.

Рис. 2.2. Структура прибутку до оподаткування ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ» за 2015-2017 роки

Приріст прибутку за рахунок іншої діяльності майже не впливав на структуру прибутку, оскільки його частка впродовж трьох років була менша за 1%, а саме: у 2015 році 0,12%, у 2016 році - 0,01%, та у 2017 році - 0,01%.

Чистий прибуток є найважливішим показником прибутку, оскільки фактично є ціллю діяльності підприємства, тому важливо розглянути його структуру відносно податку до оподаткування (табл. 2.3).

На ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз» чистий прибуток кожного року складає різну частку від прибутку до оподаткування: у 2015 році 70,06%. У 2016 році 82%, та у 2017 році 81,81%,. Такі зміни спричинені різною часткою податкових відрахувань, оскільки у 2015 році підприємство сплатило 29,4%, а у 2016 році 18%, та у 2017 підприємство сплатило 18,19%,. За законодавством України [1] податок на прибуток складає 18%. На досліджуваному підприємстві ми бачимо, що у 2015 році відрахувала більше на 11%. Таким чином, можна зробити висновок, що на підприємстві у 2014 році була заборгованість за податком на прибуток, яка була відшкодована у 2015 році.

Таблиця 2.3

Структура чистого прибутку відносно прибутку до оподаткування підприємство ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ» за 2015-2017 роки*

Показники	2015	2016	2017	Абс. приріст		Темпи приросту, %	
				2016/2015	2017/2016	2016/2015	2017/2016
Чистий прибуток	70,06	82,00	81,81	11,94	-0,19	17,04	-0,23
Частка податку	29,94	18,00	18,19	-11,94	0,19	-39,88	1,03
Фінансовий результат до оподаткування	100,00	100,00	100,00	-	-	-	-

Відповідно до змін частки податку, змінювалась і сума чистого прибутку, оскільки ці величини зворотно пропорційні. (рис.2.3).

Рис. 2.3. Структура чистого прибутку відносно прибутку до оподаткування ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ» за 2015-2017 роки

Таким чином, основними елементами структури прибутку на підприємстві є валовий прибуток та прибуток від операційної діяльності. Ці показники мають значний вплив на результативний показник – чистий прибуток, оскільки їх зміни безпосередньо змінюють значення чистого прибутку. Це ми можемо спостерігати впродовж 2015-2017 років. Незважаючи на збільшення валового прибутку, за рахунок значного зменшення прибутку від операційної діяльності, зменшується і чистий прибуток.

2.2. Аналіз факторів, що впливають на розподіл прибутку підприємства

Ефективність діяльності підприємства, тобто його прибуток, пов'язані з напрямками господарювання підприємства, для керівників і відповідних спеціалістів (менеджерів), важливим є детальне значення масштабів дії, форм контролю та використання найбільш істотних внутрішніх і зовнішніх

факторів ефективності на різних рівнях управління діяльністю підприємства. Величина одержання прибутку залежить від обсягу діяльності підприємства, а також від витрат його діяльності. Так як, прибуток - це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. Отже, логічним є аналіз витрат та доходів, з яких він складається.

Перш за все проаналізуємо витрати підприємства, для цього, розглянемо їх динаміку впродовж останніх трьох років за допомогою таблиці (табл.2.4).

З даних таблиці бачимо, що операційні витрати у 2016 році порівняно з 2015 роком зменшились на 2515 тис. грн., або на 3,6%, а у 2017 році порівняно з 2016 зменшились на 4502 тис. грн., або на 6,69%. Такі зміни були спричинені змінами складових частин операційного прибутку, таких як собівартість, адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати. Серед них, собівартість у 2016 році порівняно з 2015 роком зросла на 2585 тис. грн., або на 8,39%, а у 2017 році порівняно з 2016 роком на 8729 тис. грн., або на 26,83%.

Таблиця 2.4

**Динаміка обсягу та складу поточних витрат підприємства ТОВ
«ПАТОН ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ» за 2015-2017 роки, тис.грн.**

Показники	2014	2015	2016	Абс. приріст		Темпи приросту, %	
				2015/ 2014	2016/ 2015	2015/ 2014	2016/ 2015
I. Операційні витрати	69801	67286	62784	-2515	-4502	-3,60	-6,69
Собівартість	30827	33412	42141	2585	8729	8,39	26,13
Адміністративні витрати	7702	8847	10912	1145	2065	14,87	23,34
Витрати на збут	4672	5906	5634	1234	-272	26,41	-4,61
Інші операційні витрати	26600	19121	4097	-7479	-15024	-28,12	-78,57
II Інші витрати	2	1	1	-1	0	-50,00	0,00
Разом поточні витрати	69803	67287	62785	-2516	-4502	-3,60	-6,69

Адміністративні витрати впродовж трьох років теж зростали, а саме: у 2016 порівняно з 2015 роком на 1145 тис. грн., або на 14,87%, а у 2017 році порівняно з 2016 роком на 2065 тис. грн., або на 23,34%.

Витрати на збут впродовж аналізованого періоду тазмынювалисьнаступним чином: у 2016 роціпорівняно з 2015 роком збільшились на 5906 тис. грн., або на 26,41%, а у 2017 році порівняно з 2016 роком зменшились на 272 тис грн., або на 4,61%

Інші операційні витрати впродовж останніх трьох років зазнали істотні змін, оскільки у 2016 році вони мали значення 19121 тис. грн., що на 4779 тис. грн. менше ніж у попередньому, а у 2017 порівняно з 2016 роком зменшились на 15024 тис. грн., або на 78,57%, та склали 4097 тис. грн. Такі зміни можуть бути пов'язані з розширенням діяльності підприємства у 2015 році, та збільшення витрат на обладнання а разом із тим і зростання інших операційних витрат.

Інші витрати не мають істотного впливу на поточні витрати оскільки мають дуже маленьке значення, а саме: у 2015 році т 2 тис. грн., а у 2016 році 1 тис. грн., у 2017 році також 1 тис. грн., (рис.2.4).

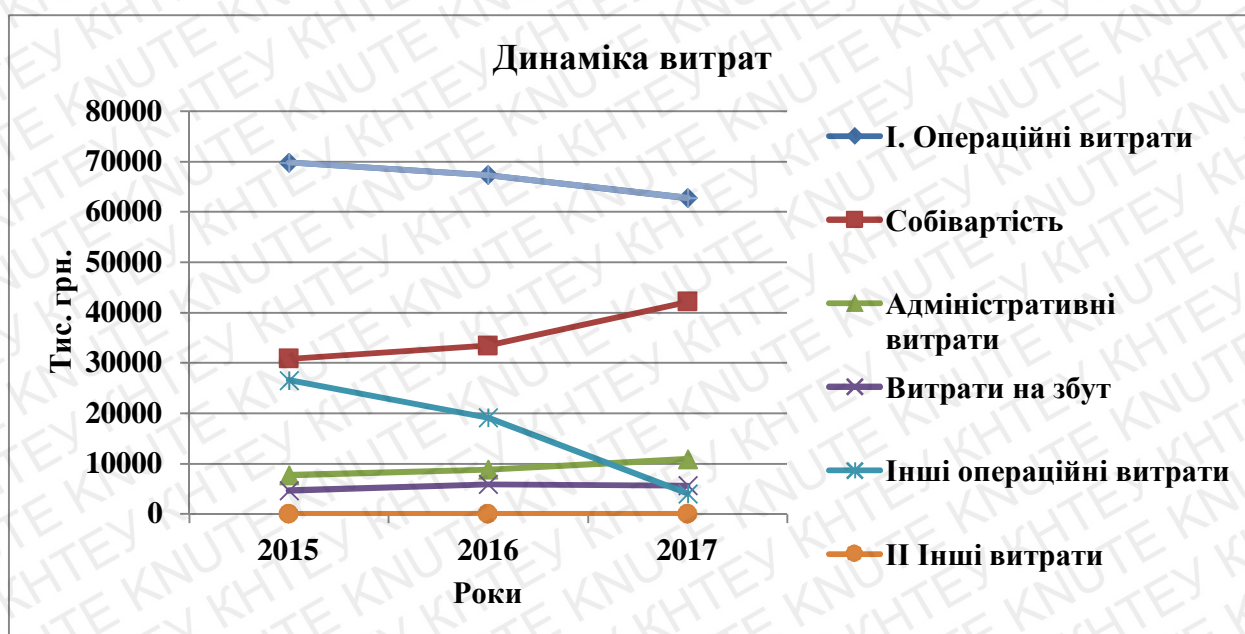

Рис. 2.4. Динаміка показників витрат підприємства ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ» за 2015-2017 роки

Загальні поточні витрати впродовж трьох років мали майже таке саме значення як і операційні витрати, оскільки вони займають найбільшу частку поточних витрат, що є нормальним для виробничого підприємства, про свідчить їх структура (табл.2.5).

Таблиця 2.5

**Структура поточних витрат ТОВ«ПАТОН ТУРБАЙН
ТЕКНОЛОДЖІЗ»за 2014-2016 роки, %**

Показники	2015	2016	2017	Абс. приріст		Темпи приросту, %	
				2016/ 2015	2017/ 2016	2016/ 2015	2017/ 2016
I. Операційні витрати	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Собівартість	44,16	49,66	67,12	5,49	17,46	12,44	35,17
Адміністративні витрати	11,03	13,15	17,38	2,11	4,23	19,16	32,19
Витрати на збут	6,69	8,78	8,97	2,08	0,20	31,14	2,23
Інші операційні витрати	38,11	28,42	6,53	-9,69	-21,89	-25,43	-77,04
II Інші витрати	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-48,13	7,17
Разом поточні витрати	100	100	100	0,00	0,00	0,00	0,00

Зі структури поточних витрат бачимо, що основну їх частку, 100% у 2015 та 2016 роках, та 100% у 2017 році, складають операційні витрати. У свою чергу основну частку операційних витрат займає собівартість та інші операційні витрати, та впродовж останніх трьох років, частка собівартості збільшується у той час коли частка операційних витрат зменшується.

Структура таких показників витрат як витрати на збут істотно не змінюються впродовж 2015-2017 років, залишаючись приблизно на одному рівні.

А адміністративні витрати навпаки, у структурі витрат мають тенденцію до зростання. Це особливо видно у порівнянні 2017 року з 2015 роком, де частка цих витрат у структурі збільшилась з 11,03%, до 17,38%

Розглянувши витрати, перейдемо до аналізу доходів підприємства ТОВ «Патон ТурбайнТехнолоджіз», для цього, як і з витратами, розглянемо динаміку та обсяги доходів, склавши для цього таблицю (табл.2.6).

Таблиця 2.6

**Динаміка обсягу та складу доходів підприємства ТОВ «ПАТОН
ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ» за 2015-2017 роки, тис. грн.**

Показники	2015	2016	2017	Абс. приріст		Темпи приросту, %	
				2016/ 2015	2017/ 2016	2016/ 2015	2017/ 2016
I. Операційні доходи	94969	80043	79474	-14926	-569	-15,72	-0,71
Дохід від реалізації	51813	58224	75711	6411	17487	12,37	30,03
Інші операційні доходи	43156	21819	3763	-21337	-18056	-49,44	-82,75
II Інші доходи	31	0	0	-31	0	-100,00	0,00
Разом доходи	95000	80043	79474	-14957	-569	-15,74	-0,71

Операційні доходи у 2016 році порівняно з 2015 роком зменшилися на 14926 тис. грн., або на 15,72%, а у 2017 році порівняно з 2016 роком на 596 тис. грн., або на 0,71%. Такі зміни були спричинені змінами складових операційного доходу, таких як дохід від реалізації та інші операційні доходи.

Дохід від реалізації у 2016 році порівняно з 2015 роком зріс на 6411 тис. грн., або на 12,37%, а у 2017 році порівняно з 2016 роком збільшився на 17487 тис. грн., або на 30,03%. Інші операційні доходи у 2016 році порівняно з 2015 роком зменшилися на 21337 тис. грн., або на 49,44%, а у 2017 році на 25014 тис. грн., або на 82,75%.

Інші доходи впродовж аналізованого періоду зменшувались, так склали у 2015 році 31 тис. грн., а у 2016 та 2017 роках інших доходів не було.

Загалом доходи у 2016 році порівняно з 2015 роком зменшились на 14957 тис. грн., та склали 80043 тис. грн., а у 2017 році порівняно з 2016 роком на 569 тис. грн., та склали 79474 тис. грн. (рис.2.5). Також тенденція спостерігається і показних витрат підприємства ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ».

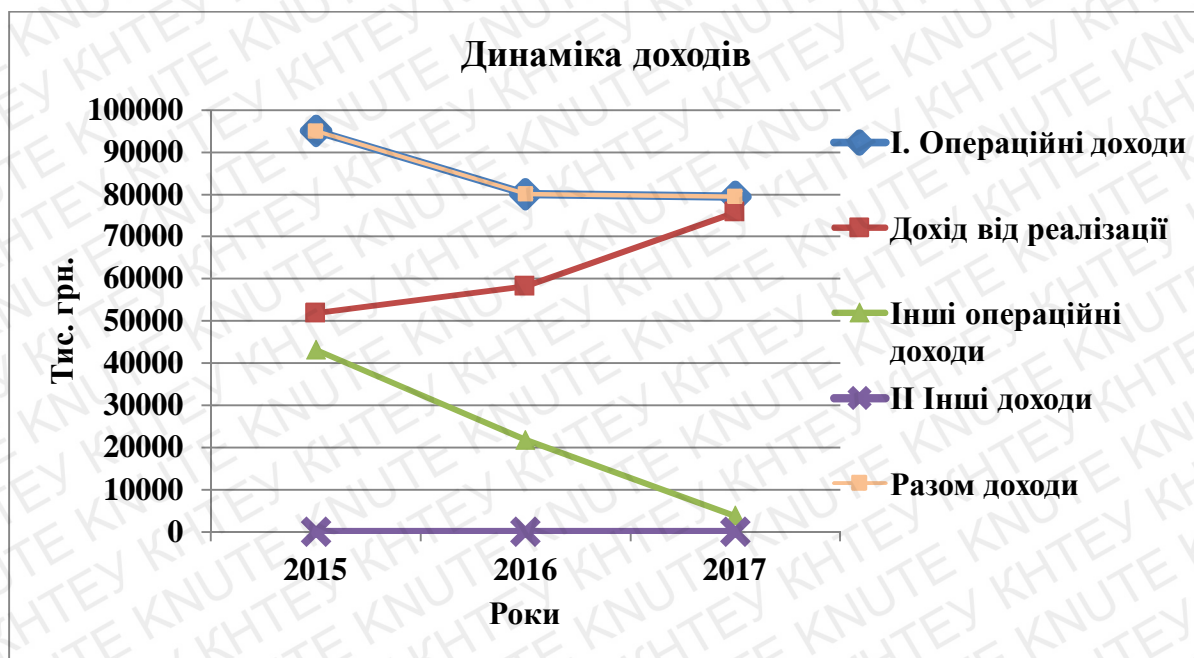

Рис. 2.5. Динаміка обсягу та складу доходів підприємства ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ» за 2015-2017 роки

Проаналізувавши абсолютні показники доходів, розглянемо їх структуру (табл.2.7).

З таблиці ми бачимо, що основну частку доходів складають операційні доходи, а саме: у 2015 році 99,97%, а у 2016 та 2017 роках усі 100%. З них дохід від реалізації складає у 2015 році - 54,54%, у 2016 році - 72,74% та у 2017 році - 95,27%. А інші операційні доходи у 2015 році склали 45,43%, у 2016 році-27,26%, а у 2017 році 4,73%.

Таблиця 2.7

Структура доходів ТОВ«ПАТОН ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ»за 2015-2017 роки,%

Показники	2015	2016	2017	Абс. приріст		Темпи приросту, %	
				2016/ 2015	2017/ 2016	2016/ 2015	2017/ 2016
I. Операційні доходи	99,97	100,00	100,00	0,03	0,00	0,03	0,00
Дохід від реалізації	54,54	72,74	95,27	18,20	22,52	33,37	30,96
Інші операційні доходи	45,43	27,26	4,73	-18,17	-22,52	-39,99	-82,63
II Інші доходи	0,03	0,00	0,00	-0,03	0,00	-100,00	0,00
Разом доходи	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Сума інші доходів майже не впливає на загальні доходи, оскільки мають дуже маленьку частку у структурі, менше 1 %, а саме: у 2015 році 0,03%, а у 2016 та 2017 роках інших доходів не було. Проаналізувавши складові прибутку, а саме доходи та витрати, ми можемо порахувати достатність доходів для покриття витрат, тобто наявність прибутку (табл.2.8).

Таблиця 2.8

**Динаміка результатів діяльності підприємства ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН
ТЕКНОЛОДЖІЗ» з 2014 – 2016 роки, тис. грн.**

Показники	2015	2016	2017	Абс. приріст		Темпи приросту, %	
				2016/ 2015	2017/ 2016	2016/ 2015	2017/ 2016
Результат операційної діяльності:	25168	12757	16690	3509	-12411	16,2	-49,31
Доходи від операційної діяльності	94969	80043	79474	46844	-14926	97,34	-15,72
Витрати від операційної діяльності	69801	67286	62784	43335	-2515	163,74	-3,6
Результат іншої операційної діяльності:	16556	2698	-334	-723	-13858	-4,18	-83,7
Доходи від іншої операційної діяльності	43156	21819	3763	25014	-21337	137,88	-49,44
Втрати від іншої операційної діяльності	26600	19121	4097	25737	-7479	2982,27	-28,12
Результат іншої діяльності:	29	-1	-1	-46	-30	-61,33	-
Дохід від іншої діяльності	31	0	0	-46	-31	-59,74	-100
Витрати від іншої діяльності	2	1	1	0	-1	0	-50
Разом	25197	12756	16689	3463	-12441	15,93	-49,37

З таблиці ми бачимо, що підприємство покривало свої поточні витрати, тобто доходи перевищували витрати і утворювався прибуток у розмірі 25197 тис. грн. у 2015 році, 12756 тис. грн. у 2016 році та 16689 тис. грн. у 2017 році. Таким чином утворювався прибуток до оподаткування, а після податкових відрахувань і чистий прибуток.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що основними факторами впливу на прибуток були операційні доходи, операційні витрати, інші операційні доходи та інші операційні витрати. Саме це показники

діяльності підприємства спричиняли найбільшу зміну в абсолютних показниках результату діяльності підприємства, та у їх структурі.

2.3. Аналіз ефективності управління розподілом прибутку підприємства

У параграфі 2.1. та 2.2 ми розглянули як саме формується прибуток на ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз» у 2015 – 2017 роках, та які фактори на нього вплинули. Тепер слід розглянути ефективність політики його розподілу.

Перш за все, слід зазначити, що засновниками підприємства є юридичні особи, які мають право на дивіденди.

Чистий прибуток розподіляється наступним чином: Частка на дивіденди інші частка на споживання та капіталізацію. У свою чергу частка відведена на дивіденди також розподіляється у відсотковому співвідношенні: на 51% прибутку має праводержавне підприємство, на інші 49% іноземне. Проте на досліджуваному підприємстві дивіденди в повному обсязі не виплачуються. Кожного року це питання розглядається на спеціальному засіданні, результатом якого є рішення, щодо розміру фактичної виплати відповідному власнику.

Після виділення частки чистого прибутку на дивіденди, на підприємстві залишається та частка, якою воно може розпоряджатися: або капіталізувати, або споживати. Капіталізована частка прибутку відображається у статті балансу «Нерозподілений прибуток». Та частка прибутку, яка не була капіталізована була спожита.

Дивідендна політика підприємства, за якої не встановлено фіксованої ставки ні у грошових одиницях, ні у відсотках, дозволяє підприємству бути більш маневреним, підлаштовуватись під зовнішні зміни, та швидко на них реагувати.

Для аналізу капіталізованої та спожитої частки чистого прибутку, слід зазначити деякі аспекти. Перш за все, треба розуміти, що отриманий

прибуток у попередньому році розподіляється у теперішньому, це значить, що для того щоб зрозуміти якою була частка дивідендів а яку частку капіталізували чи спожили, треба порівняти суму фактичної виплати теперішнього року з величиною чистого прибутку попереднього року. По друге, для того, щоб проаналізувати ці показники в динаміці, слід провести розрахунок за термін більший, ніж три роки, оскільки суму виплачених дивідендів за 2017 рік, визначають лише у 2018 році.

Для аналізу капіталізованої та спожитої частини прибутку розглянемо таблицю (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

**Розподіл чистого прибутку підприємства ТОВ «ПАТОН
ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ» за 2015 – 2017 роки**

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Чистий прибуток	1251	20206	17653	10460	13654
Нерозподілений прибуток	1602	21625	34328	39492	49485
Приріст нерозподіленого прибутку		20023	12703	5164	9993
Виплачені дивіденди	183	4950	5296	3661	
Дивіденди %	14,63%	24,50%	30,00%	35,00%	
Капіталізований прибуток %	85,37%	75,50%	70,00%	65,00%	
Спожитий прибуток %	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	

З таблиці ми бачимо, що у 2013 році дивіденди склали 183 тис. грн., у 2014 році- 4950 тис грн., у 2016 році – 5296 тис. грн., а у 2017 році – 3661 тис. грн..

Також ми бачимо, що частка спожитого капіталу становить 0,00% у період з 2013-2017 роках. Це свідчить про те, що підприємство не здійснює відрахування ні у резервний фонд ні у додаткові фонди.

Згідно з чинним законодавством, обов'язковість створення резервного капіталу передбачене для господарських товариств у Законі України «Про

господарські товариства», відповідно до якого вони повинні створювати резервний (страховий) фонд у розмірі, встановленому установчими документами, але не менш, як 25 відсотків статутного капіталу, а також інші фонди, передбачені законодавством України або установчими документами товариства. Окремий випадок становлять акціонерні товариства, які відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» зобов'язані формувати резервний капітал у розмірі не менше, ніж 15 відсотків статутного капіталу, якщо інше не визначено статутом товариства. Для цих видів товариств резервний капітал формується шляхом щорічних відрахувань від чистого прибутку товариства або за рахунок нерозподіленого прибутку[1].

Якщо резервний капітал підприємством не створюється у випадку його обов'язковості, як на досліджуваному підприємстві то наслідком є відображення неправдивих даних у фінансовій звітності, а саме завищення активів, заниження зобов'язань та заниження витрат, тобто фінансова звітність є недостовірною. За таких обставин передбачено адміністративний штраф згідно ст.1642 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р. №8073-Х: «...відсутність бухгалтерського обліку або ведення його з порушенням встановленого порядку, внесення неправдивих даних до фінансової звітності...». Штраф передбачено у розмірі від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, якщо ситуація повторюється, то штраф сягає від 10 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян[2].

Також відсутність додатково створених фондів таких як фонд споживання, який утворюється за рахунок чистого прибутку і використовується на задоволення матеріальних і соціальних потреб працівників підприємства, може призвести до зростання незадоволеності працівників, недостатньої мотивації та погіршення якості роботи підприємства.

Для аналізу зміни розміру дивідендних виплат, розглянемо динаміку розподілу прибутку підприємства(табл. 2.10)

Таблиця 2.10

**Динаміка розподілу чистого прибутку підприємства ТОВ « ПАТОН
ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ» за 2015 – 2017 роки**

Показники	Абсолютна різниця			
	2014-2013	2015-2014	2016-2015	2017-2016
Чистий прибуток, тис. грн.	18955	-2553	-7193	3194
Нерозподілений прибуток, тис. грн..	20023	12703	5164	9993
Приріст нерозподіленого прибутку, тис. грн..	-	-7320	-7539	4829
Виплачені дивіденди, тис. грн.	4767	346	-1635	-3661
Дивіденди %	9,87%	5,50%	5,00%	-
Капіталізований прибуток %	-9,87%	-5,50%	-5,00%	-
Спожитий прибуток %	0	0	0	0

Розглядаючи показники розподілу прибутку у динаміці, ми бачимо, що відсоток виплачених дивідендів та відсоток капіталізованого прибутку залежні один від одного, та є обернено пропорційними показниками. Про це свідчить динаміка цих показників, оскільки при зменшенні частки капіталізації збільшується частка дивідендів, така тенденція спостерігається впродовж усього аналізованого періоду.

Також ми бачимо, що кожного року сума виплачених дивідендів різна, так у 2014 році вона більша ніж у 2013 на 4767 тис. грн., у 2015 році порівняно з 2014 більша на 346 тис. грн., а у 2016 році порівняно з 2015 роком менша на 1635 тис. грн.. Таким чином ми можемо підтвердити відсутність виплати дивідендів у розмірі фіксованої суми.

Якщо розглядати частку питому вагу дивідендів у чистому прибутку то спостерігається її збільшення з кожним наступним роком, а саме у 2014 році порівняно з 2013 роком на 9,87%, у 2015 році порівняно з 2014 роком, на 5,50%, а у 2016 році порівняно з 2015 роком, на 5,00%. Таким чином ми бачимо підтвердження відсутності виплати дивідендів у вигляді фіксованого відсотка.

Про ефективність такої політики формування і розподілу прибутку можуть свідчити лише загальні показники ефективності діяльності підприємства (табл.2.11, табл.2.12).

Таблиця 2.11

**Показники рентабельності підприємства ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН
ТЕКНОЛОДЖІЗ» за 2015 – 2017 роки***

Показники	2015	2016	2017	Абс. приріст		Темпи приросту, %	
				2016/ 2015	2017/ 2016	2016/ 2015	2017/ 2016
Рентабельність продажу	0,41	0,43	0,44	0,02	0,02	5,21	4,05
Рентабельність основної діяльності	0,49	0,52	0,57	0,03	0,06	6,05	11,04
Рентабельність власного капіталу	0,29	0,15	0,25	-0,14	0,10	-48,32	69,52
Період окупності власного капіталу	3,45	6,67	3,94	3,22	-2,74	93,50	-41,01
Рентабельність усього капіталу підприємства	0,36	0,16	0,15	-0,20	-0,01	-56,56	-5,60

Рентабельність продажу показує, що з кожних 10 гривень проданої продукції підприємство одержує операційний прибуток у розмірі: у 2015 році 4,1 грн., у 2016 році 4,3 грн., а у 2017 році 4,4 грн. Зростання цього показника є позитивною тенденцією для підприємства.

Рентабельність основної діяльності показує. Що з кожних 10 гривень витрачених на виробництво продукції, підприємство отримує чистий прибуток у розмірі: у 2015 році 4,9, а у 2016 році 7,2 грн., а у 2017 році 5,7 грн. Чим більший цей показник, тим ефективніше працює підприємство, а разом із тим і більше прибутку отримує.

Рентабельність власного капіталу показує віддачу від вкладених коштів. На аналізованому підприємстві цей показник складає: у 2015 році 0,29, у 2016 році 0,15, у 2017 році 0,25. Спостерігається нестабільність даного показника, оскільки у 2016 році порівняно з 2015 роком цей показник

зменшився на 0,14, а у 2017 році порівняно з 2016 роком, навпаки, збільшився на 0,10. Ці зміни добре видно на графіку (рис.2.6).

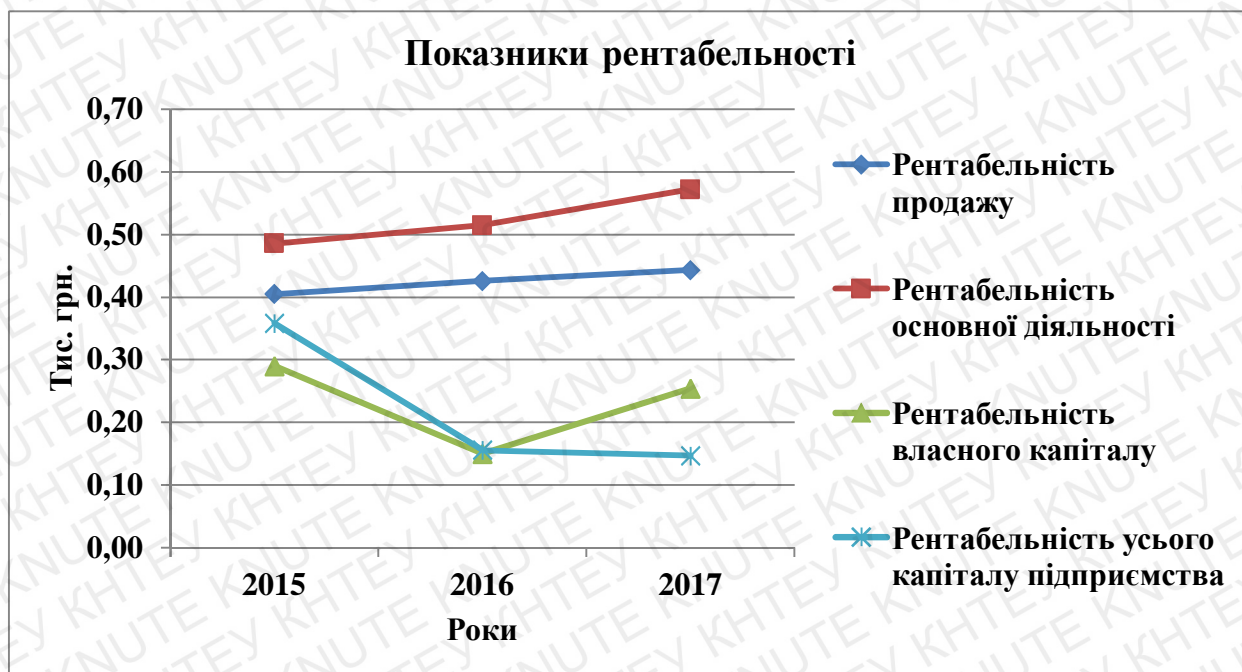

Рис. 2.6. Показники рентабельності підприємства ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ» за 2015 – 2017 роки

Період окупності власного капіталу характеризує, за який період кошти, інвестовані в активи, будуть компенсовані чистим прибутком, чим менший цей показник тим краще для підприємства. На досліджуваному підприємстві з кожним роком цей показник збільшувався, та мав такі значення: у 2015 році 3,45, у 2016 році 6,67, а у 2014 році 2,19.

Рентабельність усього капіталу підприємства показує ефективність використання всього майна підприємства. На аналізованому підприємстві цей показник зменшується та має таке значення: у 2015 році 0,36, у 2016 роках 0,16, а у 2017 році 0,15.

Проаналізувавши показники рентабельності підприємства ТОВ «Патон ТурбайнТехнолоджіз», та виокремивши загальні тенденції, перейдемо до аналізу показників фінансової стійкості (табл.2.12).

Таблиця 2.12

**Показники фінансової стійкості підприємства ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН
ТЕКНОЛОДЖІЗ» за 2015 – 2017 роки**

Показники	2015	2016	2017	Абс. приріст		Темпи приросту, %	
				2016/ 2015	2017/ 2016	2016/ 2015	2017/ 2016
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,84	0,86	0,87	0,02	0,00	2,74	0,40
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	0,05	0,04	0,03	-0,01	-0,01	-17,97	-24,89
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,96	0,88	0,73	-0,07	-0,15	-7,60	-17,36
Коефіцієнт фінансової залежності	1,05	1,13	1,37	0,09	0,24	8,22	21,01
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів або коефіцієнт фінансового левериджу	0,03	0,03	0,03	0,00	0,00	0,75	-6,09
Рівень виробничого левериджу	1,22	1,47	1,18	0,26	-0,30	21,21	-20,24

Коефіцієнт маневреності власних коштів в аналізований період мав досить високий показник та склав у 2015 році 0,84 та у 2016 році 0,86, а у 2017 році 0,87. Ріст цього показника є позитивною тенденцією для підприємства.

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства має бути не меншим 0,05, на аналізованому підприємстві цей показник склав у 2015 році 0,05, у 2016 році цей показник знизився та склав 0,04, а у 2017 став ще нижче та склав 0,03 що вже нижче за норму.

Коефіцієнт концентрації власного капіталу показує частку власників підприємства в загальній сумі авансованих коштів, яка є досить високою на підприємстві, та складає у 2015 році 0,96, у 2016 році 0,88, у 2017 році 0,73.

Коефіцієнт фінансової залежності на підприємстві має таке значення: у 2015 році 1,05, у 2016 році 1,13, у 2017 році 1,137. Збільшення цього показника в динаміці означає збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства (рис.2.7).

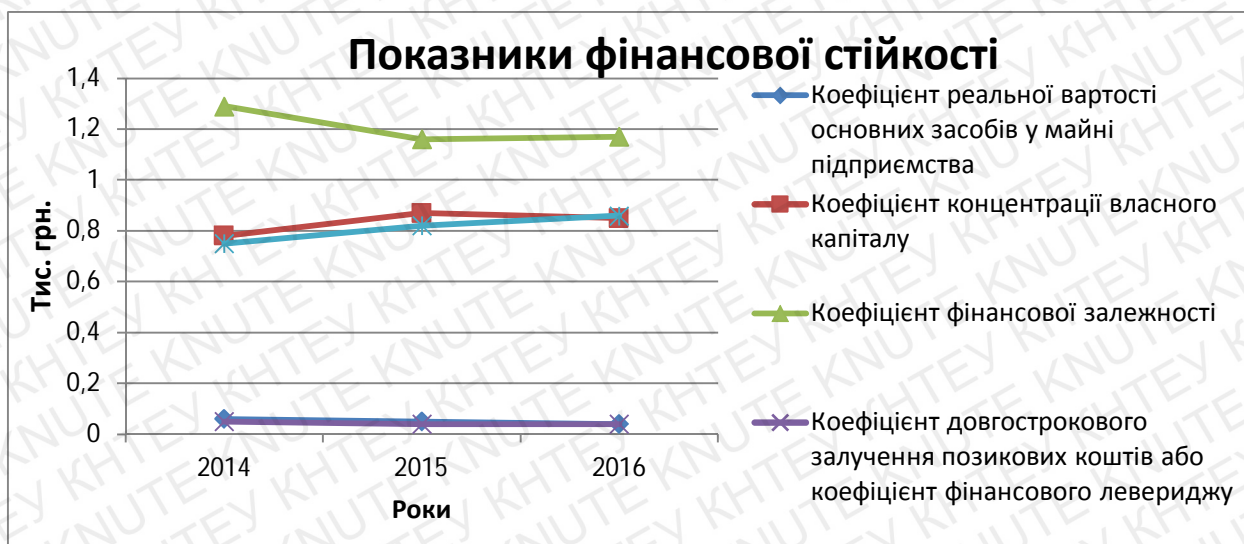

Рис. 2.7. Показники фінансової стійкості підприємства ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ» за 2015 – 2017 роки

Одним з головних показником що свідчить про ефективну політику формування і розподілу прибутку є коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів або коефіцієнт фінансового левериджу. Він показує скільки довгострокових позикових коштів використано для фінансування активів підприємства поряд із власними коштами, і на аналізованому підприємстві цей показник має дуже низьке значення, а саме 0,03 упродовж останніх трьох років. Це свідчить про те, що підприємство фінансується за рахунок власних коштів.

Виробничий леверидж по суті є коефіцієнтом еластичності; тобто показує, на скільки відсотків зміниться прибуток за зміни обсягу реалізації на один процент. Таким чином визначається рівень чутливості прибутку до зміни обсягу виробництва. Чим більша величина виробничого левериджу, тим більший виробничий ризик. На підприємстві ТОВ «Патон ТурбайнТехнолоджіз» цей показник має такі значення: у 2015 році 1,22, у 2016 році 1,47, а у 2017 році 1,18. Значення показника впродовж останніх

трьох років в межах норми та має тенденцію до зростання, що добре для ефективного функціонування підприємства.

Наступним кроком у комплексному аналізі ефективності розподілу та використання прибутку є аналіз ефективності діяльності підприємства шляхом декомпозиції моделі Дюпон-Каскад.

Таблиця 2. 13

Аналіз ефективності діяльності підприємства шляхом декомпозиції моделі Дюпон-Каскад

Показники	2015	2016	2017	Абс. приріст		Темпи приросту, %	
				2016/	2017/	2016/	2017/
				2015	2016	2015	2016
Рентабельність власного капіталу (ROE)	0,29	0,15	0,25	-0,14	0,10	-48,32	69,52
Рентабельність продажів	0,34	0,18	0,26	-0,16	0,08	-47,27	45,01
Оборотність активів, разів	0,74	0,71	0,67	-0,03	-0,04	-3,57	-6,18
Коефіцієнт фінансової залежності	1,05	1,13	1,37	0,09	0,24	8,22	21,01
Валова маржа, %	41	43	44	2	2	5,21	4,05
Ефект від комерц. і управ. Витрат	1,20	0,51	0,50	-0,69	-0,02	-57,18	-3,30
Податковий ефект	0,70	0,82	1,18	0,12	0,36	17,04	44,13
Управління грошовими засобами, дні	281,78	73,98	27,98	-	-46,00	-73,75	-62,18
Управління дебіторською заборгованістю, дні	70,20	210,38	200,51	140,18	-9,87	199,70	-4,69
Управління запасами, дні	60,53	159,63	256,16	99,10	96,53	163,71	60,47
Управління іншими оборотними активами, дні	0,00	0,17	0,79	0,17	0,62	-	358,67
Управління основними засобами, дні	25,87	22,01	17,62	-3,86	-4,39	-14,93	-19,94

Рентабельність власного капіталу є одним з основних показників ефективності діяльності підприємства, та управління отриманим прибутком. Цей показник залежить від багатьох інших показників. З таблиці ми бачимо, що у 2016 році порівняно з 2015 роком, рентабельність власного капіталу

зменшилась з 0,29 до 0,15, тобто на 0,14, або на 48,32%. А у 2017 році порівняно з 2016 роком навпаки, збільшився з 0,15 до 0,25, тобто на 0,10, або на 69,52%. Для того щоб зрозуміти чим спричинені такі зміни, розглянемо інші показники даної таблиці.

Рентабельність продажу мала таку ж саму тенденцію до змін як і рентабельність власного капіталу, а саме: у 2016 році порівняно з 2015 роком цей показник знизився з 0,34 до 0,18, тобто на 0,18, або на 47,27%, а у 2017 році порівняно з 2016 роком зріс з 0,18 до 0,26 на 0,08, або на 45,01%.

Оборотність активів на даному підприємстві кожного року є нижчою за попередній, така тенденція має негативний вплив на підприємство, оскільки свідчить про зменшення кількості грошових одиниць реалізованої продукції, що приносить кожна одиниця активів і призводить до зменшення рентабельності власного капіталу. Проте зниження на даному підприємстві є незначним, а саме у 2016 році порівняно з 2015 роком на 0,03 рази, чи на 3,57%, а у 2017 році порівняно з 2016 роком на 0,04 рази, або на 6,18%.

Коефіцієнт фінансової залежності у 2016 році порівняно з 2015 роком збільшився на 0,09, або на 8,22%, та склав 1,13, а у 2017 році порівняно з 2016 роком збільшився на 0,24, або на 21,02%, що негативною тенденцією.

Валова маржа протягом аналізованого періоду зменшилась майже незмінювалась протягом аналізованого періоду, а саме у 2015 році склала 41%, у 2016 році - 43%, а у 2017 році - 44% що свідчить про велику частку валового прибутку у загальному доході підприємства.

Оборотність активів, майже за усіма їх видами, протягом 2015-2017 рр. зросла, що свідчить про покращення управління ними і зростання їх здатності протягом року відновлювати свою вартість, окрім оборотності основних засобів та грошових коштів, ці показники навпаки мали тенденцію до збільшення.

Таким чином, зрозуміло, за рахунок яких показників змінювалась рентабельність власного капіталу, про те для остаточної оцінки ефективності управління прибутком підприємства, розглянемо моделі оцінки наближеності

підприємства до кризового стану та банкрутства, такі як: модель Е. Альтмана, модель Р. Лису, модель О. Терещенка, модель В. Мартиненка, модель Л. Забродської. Почнемо з моделі Е. Альтмана (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Аналіз вірогідності кризи та банкрутства за моделлю Е.

Альтмана

Показники	2015	2016	2017
K1	0,40	0,17	0,17
K2	0,81	0,76	0,77
K3	25,80	27,83	28,69
K4	0,28	0,14	0,20
K5	0,94	0,92	0,84
<u>Z</u>	<u>13,79</u>	<u>13,75</u>	<u>14,13</u>

Оскільки Z є більшим за 2,99 - наголошується на стабільній ситуації, така картина спостерігається впродовж усього аналізованого періоду, що є позитивною тенденцією. Наступною моделлю є модель О. Терещенка (табл. 2.15)

Таблиця 2.15

Аналіз вірогідності кризи та банкрутства за моделлю О.

Терещенка

Показники	2015	2016	2017
X1	0,33	0,16	0,22
X2	23,38	12,02	4,86
X3	0,28	0,14	0,20
X4	0,34	0,18	0,26
X5	0,03	0,18	0,24
X6	0,85	0,83	0,98
<u>Z</u>	<u>6,94</u>	<u>3,61</u>	<u>4,21</u>

Оскільки є більшим за 2 банкрутство підприємству не загрожує. Така тенденція спостерігається впродовж усього аналізованого періоду. Наступною моделлю є модель Р. Лису (табл. 2.16)

Таблиця 2.16

Аналіз вірогідності кризи та банкрутства за моделлю Р. Лису

Показники	2015	2016	2017
X1	0,82	0,52	0,49
X2	0,40	0,17	0,17
X3	0,44	0,48	0,46
X4	25,80	27,83	28,69
<u>Z</u>	<u>0,14</u>	<u>0,10</u>	<u>0,10</u>

Оскільки Z є більше 0,037, це свідчить про стабільний фінансовий стан; Проте цей показник поступово зменшується з 0,14 у 2015 році, до 0,10 у 2017 році. Наступною моделлю є модель В. Мартиненка (табл. 2.17)

Таблиця 2.17

Аналіз вірогідності кризи та банкрутства за моделлю В.

Мартиненка

Показники	2015	2016	2017
X1	145,90	11,34	3,72
X2	94,35	6,87	0,51
X3	1,86	1,57	1,61
X4	0,68	0,74	-0,80
X5	0,29	0,36	0,51
<u>Z</u>	<u>258,12</u>	<u>25,47</u>	<u>6,38</u>

Оскільки Z більше ніж 5,01 то у підприємства високий рівень життєздатності. Проте даний показник зменшувався з 258,12 у 2015 році, до 6,38 у 2017 році. Останньою моделлю є модель Л. Забродської (табл. 2.18)

Таблиця 2.18

Аналіз вірогідності кризи та банкрутства за моделлю Л.

Забродської

Показники	2015	2016	2017
X1	14,53	6,33	3,14
X2	41,63	17,27	6,22
X3	0,81	0,76	0,77
X4	0,28	0,14	0,20
<u>Z</u>	<u>60,86</u>	<u>28,56</u>	<u>15,49</u>

Оскільки Z є більше за 3,0 то ймовірність банкрутства дуже низька, така тенденція спостерігається впродовж усього аналізованого періоду.

Таким чином за усіма аналізованими моделями підприємство далеко від банкрутства, проте майже усі моделі показали тенденцію до зменшення узагальнюючого показника, який наближується до граничного значення у кожній окремій моделі.

Отже, політика формування та використання прибутку на підприємстві ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз» є досить ефективною. Перш за все, основна частка чистого прибутку формується за рахунок прибутку від операційної діяльності, що є нормою для виробничого підприємства. З цим пов'язано і те, що впродовж останніх трьох років кількість чистого прибутку зменшувалась, оскільки основною причиною цього є велике зростання кількості інших операційних витрат. Незважаючи на це, розподіл чистого прибутку був досить ефективним. Це пов'язано і з ефективною дивідендною політикою, і з стратегічно важливими рішеннями власників підприємства, про часткову відмову від дивідендів у 2015 та 2017 роках, для збільшення частки капіталізації, що призводить до збільшення власного капіталу, а разом з тим і вартості всього підприємства. Підтвердженням цього є загальні показники ефективності, більшість з яких свідчить про ефективність роботи підприємства, та про ріст цієї ефективності впродовж останніх трьох років.

РОЗДІЛ III.

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ПОЛІТИКИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ»

3.1. Рекомендації по вдосконаленню управління розподілом прибутку підприємства

Політика формування та розподілу прибутку підприємства ТОВ «Патон ТурбайнТехнолоджіз», з огляду на попередній розділ, є доволі ефективною. Проте, її можна покращити. Таким чином, проаналізувавши діяльність підприємства ми можемо розробити певні рекомендації, щодо покращення наявної політики формування і використання прибутку.

Перш за все необхідною умовою вдосконалення політики формування та використання прибутку підприємства є розрахунок потреби прибутку. Економічне обґрунтування останнього проводиться на основі детального планування окремих напрямків використання коштів для досягнення стратегічних цілей діяльності підприємства, а також він повинен бути підкріплений реальними можливостями підприємства щодо отримання необхідної суми прибутку [3].

Існує пасивна й активна стадії складання плану з прибутку. Розробка плану з прибутку із урахуванням корективів, що враховують зміни зовнішніх і внутрішніх умов, це є пасивна стадія планування. Активна стадія полягає у визначенні найбільшої прибутковості підприємству, тобто стадія, що дозволяє збільшити прибуток, визначений у процесі пасивної стадії розробки плану, завдяки пошуку та мобілізації резервів підвищення продуктивності праці, зниження окремих витрат на виробництво та реалізацію продукції, збільшення обсягів продаж, частки прибутку в ціні окремих виробів, якість яких перевищує якість аналогічної продукції конкурентів, та інше.

Для вдосконалення формування прибутку підприємства ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз» та економічного обґрунтування його потреби можна здійснювати планування його розподілу в порядку зображеному на рисунку (рис.3.1).

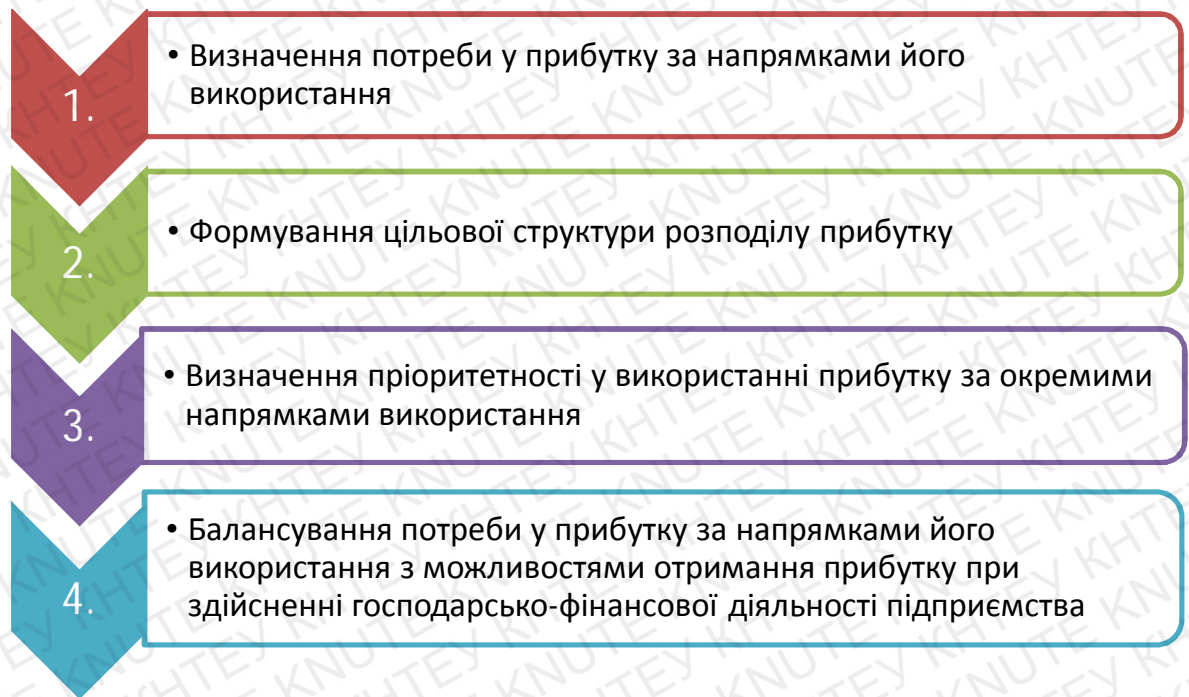

Рис. 3.1. Порядок формування прибутку

Джерело: Сформовано автором на основі [17]

Планування формування прибутку допоможе структурувати діяльність підприємства, окреслить найважливіші напрямки розвитку та допоможе розподілити вже отриманий прибуток.

Під час розподілу прибутку необхідно встановити обґрунтовані пріоритети розподілу з урахуванням обмеженості ресурсів та визначити конкретні цілі, для досягнення яких будуть мобілізуватися ресурси підприємства. У разі, якщо підприємство у попередньому році планувало формування прибутку, зробити його розподіл буде легше.

Стратегічними завданнями управління підприємства, з огляду на які, я вважаю, необхідно проводити розподіл прибутку, зображено на рисунку (рис.3.2).

Рис. 3.2. Стратегічні завдання управління підприємством
Джерело: Сформовано автором на основі [20]

Механізм розподілу прибутку має велике значення, адже у ньому відображається ефективність господарської діяльності, від нього залежить дієвість господарської самостійності й самофінансування підприємств. Від удосконалення форм і методів розподілу прибутку залежить зацікавленість

підприємств та окремих працівників у постійному підвищенні ефективності діяльності та покращенні кінцевих фінансових результатів.

Таким чином, ми можемо виділити основні шляхи покращення розподілу прибутку на підприємстві ТОВ «Патон ТурбайнТехнолоджіз» (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Рекомендації, щодо покращення шляхів розподілу прибутку на підприємстві ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН ТЕХНОЛОДЖІЗ»

№	Шляхи покращення
1	Визначення пріоритетного напрямку використання прибутку
2	Капіталізації коштів, що зумовить подальший розвиток підприємства та покращення фінансових результатів від його діяльності
3	Розрахунок оптимального розміру резервного фонду та скерування коштів на його збільшення
4	Оптимізація коштів, що спрямовуються в інші цільові фонди та на інші цілі
5	Забезпечення умов діяльності підприємства за яких прибуток, який підлягає розподілу підприємства, не буде використовуватися для сплати підприємством штрафних санкцій
6	Складання детального плану використання та розподілу прибутку підприємства з визначеними датами та конкретним кошторисом
7	Проведення чіткого контролю за виконанням поставлених завдань у плані використання та розподілу прибутку
8	Проведення економічної роботи щодо аналізу динаміки та чинників отриманих прибутків у базовому періоді, виявлення резервів, що сприятимуть максимізації прибутку

Одним із резервів росту прибутку є збільшення об'єму реалізації продукції. Між прибутком та обсягом реалізації існує пряма залежність, тобто чим більше продукції реалізується, при інших рівних умовах, тим більшою є сума прибутку, і навпаки, невиконання плану по реалізації зменшує прибуток.

Вивчивши ринок продукції, що виготовляє підприємство, а саме ринок деталей для авіаційних, наземних, суднових та газових турбін, та ринок керамічних та металевих зливків, було з'ясовано, що у 2018 році спостерігається зростання попиту на деталі газових турбін на 6,12%, а на керамічні та металеві зливки на– 5,16%, отже, можемо зробити висновки, що попит середньому збільшиться на 11,28%. Виходячи з цього, ми можемо зробити висновок, що власникам підприємства слід спрямовувати частину своїх прибутків на збільшення виробничих потужностей, оскільки попит на продукцію зростає, а встановлення нового обладнання та налагодження технології виробництва є складною та комплексною задачею.

Певну роль у процесі реалізації продукції відіграє правильна організація оплати праці робітників відділів збуту промислових підприємств, збереження наявних довготривалих господарських зв'язків, зальна репутація підприємства на ринку, тобто соціальна відповідальність підприємства перед третіми особами. Збільшення витрат на оплату праці робітників відділу збуту на 5%, призведе до збільшення витрат на збут, та збільшенню загальних витрат підприємства на 200 тис.грн.. Проте, у перспективі, це збільшить попит на продукцію а разом із ним і дохід підприємства, також це вплине на імідж підприємства

Соціальна відповідальність бізнесу - відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, до споживачів, працівників, партнерів; активна соціальна позиція компанії, що полягає в гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі із суспільством, участі у вирішенні найгостріших соціальних проблем.

Ведення бізнесу відповідно до норм соціальної відповідальності дасть підприємству наступні вигоди:

- формується висока репутація в очах клієнтів (підвищується ціна бренду та лояльність клієнтів, налагоджуються партнерські зв'язки);
- вдосконалюється процес управління, насамперед завдяки запобіганню ризикам різних видів;

- з'являється можливість підвищити доходи, насамперед через вирішення проблем з державними органами та органами контролю, налагодження дієвих відносин з ними;
- економія на залученні і утриманні висококваліфікованих спеціалістів;
- стандартизація (відповідно до міжнародних стандартів) дає змогу вийти на нові ринки;
- збільшення обсягу продажу та частки ринку;
- своєчасний доступ до актуальної інформації з компетентних джерел забезпечує швидкість реакції на критичні проблеми в регіоні та більш ефективне управління ризиками;
- з'являється можливість отримання засобів із фондів, що створюються соціально-орієнтованими підприємствами під соціально-орієнтовані програми.

Таким чином, з метою підвищення результативності діяльності підприємства та його стратегічного розвитку у перспективі виникає потреба у розробці стратегії управління підприємством спрямованої на вдосконалення механізму формування та використання прибутку.

Для того, щоб максимізувати прибуток підприємства необхідно виконати комплекс завдань щодо забезпечення зростання обсягів діяльності, ефективного управління витратами, підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази, оптимізації складу та структури обігових коштів, підвищення продуктивності праці та системи управління підприємства.

Розподіл прибутку необхідно здійснювати відповідно до спеціально розробленої політики, формування якої є складною економічною задачею. Така політика повинна відображати основні вимоги загальної стратегії розвитку підприємства, забезпечувати підвищення його ринкової ціни, формувати необхідні обсяги інвестиційних ресурсів, забезпечувати матеріальні інтереси власників та працівників. У процесі формування політики розподілу прибутку необхідно враховувати дві протилежні

мотивації власників підприємства – отримання високих поточних доходів або значне збільшення їх розмірів у плановому періоді.

3.2. Обґрунтування заходів щодо збільшення прибутку підприємства

Чинники, які безпосередньо впливають на збільшення прибутку підприємства і які воно може контролювати – це внутрішні чинники. Розглянемо деякі із них.

Одними із найважливіших внутрішніх чинників зростання прибутку в сучасних умовах є такі: зростання обсягу готової продукції, зниження її собівартості, підвищення якості, поліпшення асортименту, підвищення ефективності використання виробничих фондів, зростання продуктивність праці.

У зв'язку з тим, що переважну частину прибутку (95-97%) підприємство одержує від реалізації товарної продукції, то цій частині прибутку має приділятися головна увага.

На прибуток від товарної продукції впливає зміна залишків нереалізованої продукції. Чим більше цих залишків, тим менший прибуток від реалізації продукції. Величина нереалізованої продукції залежить від низки причин, обумовлених комерційною банківською діяльністю та умовами реалізації продукції. А отже, щоб збільшити прибуток підприємство має вжити відповідних заходів щодо скорочення залишків нереалізованої продукції як кількісно, так і у сумарному вираженні.

Найважливішим чинником, що впливає на величину прибутку, є зміна обсягу виробництва та реалізації продукції. Падіння обсягів виробництва за сучасних економічних умов, беручи до уваги низки протидіючих чинників, як, наприклад, підвищення цін, неодмінно веде до скорочення обсягу прибутку. Звідси висновок про необхідність вжити невідкладних заходів із забезпечення зростання обсягу виробництва з урахуванням технічного його

відновлення і підвищення ефективності виробництва. Натомість, вдосконалення розрахунково-платіжних відносин між підприємствами сприятиме поліпшенню умов реалізації продукції, отже, зростанню прибутку.

Наступний важливий чинник, що впливає на величину прибутку, це ціна продукції. Вільні ціни встановлюються самими підприємствами залежно від конкурентоспроможності цієї продукції, попиту й пропозиції на аналогічну продукцію інших виробників. Тому рівень вільних цін на продукцію у певній мірі є чинником, який залежить від підприємства. Не залежать від підприємства державні регульовані ціни, наприклад, на продукцію підприємств-монополістів. Вочевидь, що справжній рівень цін визначається передусім якістю готової продукції, залежить від технічного вдосконалення її виробництва, проведення робіт з модернізації існуючих виробництв і т.д.

Дослідження показали, що на сьогодні в багатьох випадках є сенс направити зусилля підприємства на поліпшення ціноутворення. Це особливо справедливо, якщо прибутковість в розрахунку на одиницю продукції низька, адже тоді збільшення обсягу продажу не спричинить суттєвого зростання прибутку, відтак кращим варіантом буде зниження витрат і/або підвищення ціни.

Можна заперечити, що підвищення ціни зазвичай призводить до певного скорочення обсягу продажу. Але варто зазначити, що, по-перше, це трапляється не завжди, а, по-друге, навіть якщо це і станеться, то невеликим скороченням продажу можна пожертвувати, якщо він буде компенсований підвищеною ціною. В будь-якому разі зміна ціни прямо й одночасно впливає на прибуток і збут.

Ще одним чинником, безпосередньо впливаючим на величину прибутку підприємства, є зміна рівня собівартості продукції. Між величиною прибутку і рівнем собівартості існує прямо пропорційна залежність: чим нижчою є собівартість продукції, обумовлена рівнем витрат на її виробництво, тим вищим буде прибуток і навпаки. Цей чинник, в свою чергу,

перебуває під впливом багатьох причин. Тому, при аналізі зміни рівня собівартості потрібно виявити причини її зниження або підвищення для того, щоб розробити заходи щодо скорочення рівня витрат на виробництво продукції, отже, збільшити за рахунок цього прибуток підприємства.

У практиці підприємницької діяльності застосовуються різні способи зниження собівартості. Безумовно, використовуються такі прийоми, як економія паливно-сировинних ресурсів, матеріальних й трудових витрат, зниження частки амортизаційних відрахувань, скорочення адміністративних витрат тощо. Проте слід пам'ятати, що зниження собівартості має межу, після якої вона вимагає зниження якості продукції.

У сучасному ринковому господарстві приділяють значну увагу новим методам управління витратами, таким як управлінський облік. З його допомогою здійснюється контроль над витратами підприємства. Особливо ефективний облік по центрах відповідальності. Ця форма управління витратами дозволяє раціоналізувати структуру витрат, оперативно реагувати на відхилення від нормальної запланованої величини витрат і просить передати частину функцій прийняття рішень до рівня лінійних керівників. Вони відповідають за затверджену величину витрат і мають забезпечити виконання запланованих показників.

Крім зазначених вище чинників на величину прибутку впливають зміни у структурі виробленої продукції. Чим більша частка рентабельної продукції, тим більше прибутку отримає підприємство. Тобто збільшення частки малорентабельної продукції спричинить зменшення прибутку.

Загальновідомо, що будь-яка продукція проходить стадії життєвого циклу: проектування, освоєння, запуск у виробництво. В результаті серійного випуску відбувається насичення ринку цим продуктом. Після закінчення часу продукція морально застаріває, або не витримує конкурентної боротьби, і, під тиском дедалі нижчої рентабельності, її випуск скорочується чи припиняється.

Задля збереження рівня прибутку для підприємства важливо визначити початок проектування й запуску у виробництво нової продукції. Етап проектування й освоєння продукції займає певний час, протягом якого підприємство зазнає збитків. Потім із моменту запуску продукції у виробництво збитки починають знижуватися і через деякий час досягається точка беззбитковості. При збільшенні обсягу продажу росте і прибуток за допомогою зниження частки постійних витрат. При досягненні рівноваги попиту й пропозиції розмір прибутку стабілізується і певний час залишається на незмінному рівні. Такий стан може зберігатися досить тривалий час за відсутності загрози з боку конкурентів і при стабільному попиті на продукцію. За наявності конкурентів підтримку рівня продажів можна досягти, використовуючи метод зниження рентабельності, тобто зниження ціни за допомогою частки прибутку.

При посиленні конкурентної боротьби підприємство неспроможне далі підтримувати рівень продажів за допомогою зниження ціни, оскільки робота стає неефективною, збитковою. Задля підтримки ефективності підприємству потрібно знижувати витрати пропорційно зниженню ціни або ж збільшувати обсяг виробництва іншої продукції, попит на яку ще не вичерпаний. Тому підприємства повинні братися до освоєння нового виду продукції на етапі зростання прибутку для того, щоб до моменту зниження рентабельності старої продукції випуск нової продукції досяг точки беззбитковості. Така стратегія дозволить постійно зберігати досягнутий рівень рентабельності і навіть, при несприятливій кон'юктурі, підвищити його.

Прибуток підприємства виступає основним джерелом фінансування розвитку підприємства, удосконалення його матеріально-технічної бази, забезпечення усіх форм інвестування. Вся діяльність підприємства спрямована на забезпечення зростання прибутку або його стабілізації на певному рівні.

Ряд вище перелічених факторів повинен бути предметом посиленого розгляду та обґрунтування відносно формування прибутку. Без належної уваги до цієї проблеми і кожного фактора зокрема, неможлива ефективна діяльність та прибутковість будь-якого з підприємств.

Прибуток відіграє вирішальну роль в підприємницькій діяльності і є одним з головних показників діяльності підприємства. Він характеризує можливість інноваційного розвитку, реконструкції та модернізації його виробництва. Прибуток визначається як одна з цілей діяльності та розвитку підприємства, результат роботи, мотивація, економічна безпека, кількісна міра успішності підприємства. Важливим моментом є не тільки кількісні показники прибутку, а і його структура, довгостроковість, якість.

Нині в економіці України спостерігається тенденція до значного зниження доходів суб'єктів господарювання, що призводить до зменшення прибутку чи навіть збитковості багатьох підприємств. Для того, щоб підприємства України в сучасних ринкових умовах працювали стабільно та отримували прибуток, можна запропонувати такі основні чинники його збільшення:

1. Нарощення обсягів виробництва і реалізації продукції.
2. Здійснення заходів щодо підвищення продуктивності праці своїх працівників та застосування системи участі працівників у прибутках підприємства.
3. Зменшення витрат на виробництво продукції або застосування сучасних методів управління витратами, однією з яких є управлінський облік.
4. Кваліфіковане здійснення цінової політики, оскільки на ринку діють переважно вільні (договірні) ціни.
5. Грамотна побудова договірних відносин з постачальниками, посередниками, покупцями.

6.Покращення системи маркетингу на підприємстві, потрібно згрупувати свою продукцію за ознакою рентабельності і зосередити увагу на тій продукції, яка є високо-рентабельною.

7.Удосконалення продукції з середнім рівнем рентабельності, а низькорентабельну зняти з виробництва.

8.Організація виробничого процесу таким чином, щоб він був пристосований до швидкої переналадки.

9.Постійне проведення наукових досліджень аналізу ринку, поведінки споживачів і конкурентів.

Отже, запропоновані заходи можуть використовуватися як і досліджуваним підприємством, так і вітчизняними підприємствами для підвищення прибутковості своєї діяльності в нинішніх умовах в Україні.

Для аналізованого підприємства основними чинниками збільшення прибутку підприємства є кваліфіковане здійснення цінової політики, зменшення витрат на виробництво продукції та здійснення заходів щодо підвищення продуктивності праці своїх працівників, та застосування системи участі працівників у прибутках підприємства. Розглянемо вплив даних факторів на прибуток підприємства.

Кваліфіковане здійснення цінової політики призведе до збільшення чистого доходу підприємства. За інших незмінних чинників, збільшення доходу на 10 % призведе до збільшення чистого прибутку підприємства на 45,7%.

Зменшення витрат на виробництво продукції призведе до зменшення собівартості продукції. За інших незмінних чинників, зменшення собівартості продукції на 10% призведе до збільшення чистого прибутку підприємства на 25,5%.

Здійснення заходів щодо підвищення продуктивності праці своїх працівників, та застосування системи участі працівників у прибутках підприємства на виробництві ефективно застосовувати до адміністративних працівників. Навіть при песимістичному прогнозі, та неефективності такої

системи, будуть щонайменше зменшені адміністративні витрати. Зменшення адміністративних витрат на 10% при інших незмінних параметрах, призведе до збільшення чистого прибутку на 6%.

Із проаналізованих шляхів збільшення чистого прибутку, найефективнішим є збільшення ціни на продукцію. Для даного підприємства це є найлегший спосіб, оскільки вид його діяльності є унікальним, тому не має великої кількості конкурентів, які диктують ціни, та цей шлях не потребує системних змін в діяльності підприємства. Застосовуючи такий шлях збільшення прибутків, підприємство може збільшити свої доходи на 10%. Цей показник є реальним для даного виду діяльності, та для аналізованого підприємства.

Основою розрахунку планових показників прибутку підприємства є планування доходів підприємства, а саме: чистий дохід, інші операційні доходи, інші доходи. Від отриманих показників доходу залежать і показники витрат підприємства, таких як: собівартість, адміністративні витрати, витрати на збут, тощо.

Виходячи з вищенаведеного, перш за все, розрахуємо показники доходів підприємства ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз» у плановому році. Для цього припустимо, що підприємство планує у плановому періоді збільшення чистого доходу на 10%. У зв'язку з зменшенням рівня рентабельності операційної діяльності у 2015-2017 роках, для підприємства бажано, щоб цей показник у 2018 році залишився на рівні 2018 року, але з урахуванням можливих негативних зовнішніх змін, він може зменшитись на 1,95%. Таким чином, зростання чистого доходу у плановому періоді буде на 8,05%, и складе 81806 тис. грн. Передбачається, що на підприємстві інші доходи та інші операційні доходи залишаться незмінними, тобто на рівні попереднього 2017 року, оскільки їх неможливо передбачити у плановому періоді. (табл.3.2).

**Планові показники доходів підприємства ТОВ «ПАТОН
ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ» на 2018 рік, тис. грн.**

Показники	2017	2018	Абс. різн., тис. грн.	Темп приросту,%
			2018/ 2017	2018/ 2017
I. Операційні доходи	79 474	85 569	6 095	7,67
Дохід від реалізації	75 711	81 806	4 687	8,05
Інші операційні доходи	3 763	3 763	0	0
II Інші доходи	0	0	0	0
Разом доходи	79 474	85 569	6 095	7,67

Таким чином, доходи у плановому періоді будуть складати 85 569 тис. грн.

Виходячи з цього, у подальших розрахунках будемо спиратись на такий плановий показник доходу.

Отже, збільшення прибутку підприємства - це комплексне завдання, яке потребує системного підходу для його вирішення. Оскільки аналізоване підприємство є виробничим, та має складний процес виробництва продукції, найкращім шляхом збільшення прибутку, є збільшення обсягів виробництва та спрямування частини прибутку на збільшення виробничих потужностей.

3.3Визначення планових показників прибутку та ефективності його розподілу на підприємстві

Основою ефективного розподілу прибутку є його наявність і зростання з кожним наступним періодом. Важливе значення для забезпечення умов невинного зростання прибутку має якість його планування. Для цього сплануємо можливі показники прибутку на підприємстві ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз», такі як: фінансовий результат від операційної діяльності, звичайної діяльності до оподаткування, а також чистий прибуток підприємства. На основі вищенаведених даних та

форми 2 «Звіт про фінансові результати» (Додаток А, Додаток Б) розрахуємо планові показники прибутку підприємства ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз» на 2018 рік.

Плановий показник доходу ми вже розрахували. Собівартість у плановому періоді визначимо через рівень її у чистому доході, що мало місце у звітному періоді. Так рівень собівартості у звітному періоді склав 55,7%. Інші операційні витрати залишаються незмінними. Адміністративні витрати та витрати на збут знайдемо також, як собівартість, а саме через їх рівень у чистому доході. (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**Планові показники діяльності підприємства ТОВ «ПАТОН
ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ» на 2018 рік***

СТАТТЯ	Код рядка	2017рік	2018рік
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	75711	81806
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	42141	45566
Валовий:			
Прибуток	2090	33570	36240
Збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	3763	3763
Адміністративні витрати	2130	10912	11780
Витрати на збут	2150	5634	6054
Інші операційні витрати	2180	4097	4097
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
Прибуток	2190	16690	18072
Збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255		

Закінчення табл. 3.3

Інші витрати	2270	1	
Фінансовий результат до оподаткування:			
Прибуток	2290	16689	18072
Збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	3035	3253
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування			
Чистий фінансовий результат			
Прибуток	2350	13654	14819
Збиток	2355		

На основі розрахованих показників прибутку підприємства ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз» у плановому періоді ми можемо спланувати розподіл отриманого чистого планового результату. Для цього згадаємо, що на аналізованому підприємстві прибуток розподіляється наступним чином: 35% на дивіденди, 65 на капіталізацію. Часткою після виплати дивідендів підприємство розпоряджається на власний розсуд. Більшість підприємств капіталізує цю частку, тим самим збільшує вартість самого підприємства, але споживання теж є важливим напрямком розподілу прибутку, оскільки за рахунок цих коштів заохочуються співробітники або підвищуються умови праці, що безпосередньо впливає на діяльність підприємства. В зв'язку з цим вважаємо доцільним що на підприємстві ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз» у 2017 році капіталізована частка буде складати 74%, а частка на споживання 1 % від чистого прибутку, як і у плановому 2018 році.

Таблиця 3.4

**Розподіл чистого прибутку на підприємстві ТОВ «ПАТОН ТУРБАЙН
ТЕКНОЛОДЖІЗ» у 2018 році, тис грн.**

Показник	2017	2018	Абс. приріст	Темп приросту, %
			2018/ 2017	2018/ 2017
Чистий прибуток	13654	14819	1165	8,53

Закінчення табл. 3.4

Прибуток після нарахування дивідендів	10241	11114	874	8,53
Приріст нерозподіленого прибутку(капіталізована):	10104	10966	862	8,53
відносно чистого прибутку,%	74	74	0	0,00
Споживання:	137	148	12	8,53
відносно чистого прибутку,%	1	1	0	0,00

В підсумку, ми отримуємо прибуток після нарахування дивідендів у плановому 2018 році у сумі 11114 тис. грн., що більше ніж у попередньому році на 1201 тис. грн., або на 8,53%. Частка капіталізації у 2018 році складе 10966 тис. грн., яка є більшою ніж у 2017 році на 862 тис. грн. або на 8,53%. Виходячи з цього, частка залишена на споживання у 2018 році складе 148 тис. грн., або 1% від чистого прибутку. Така тенденція до збільшення показників, спричинена збільшенням чистого прибутку кожного року.

На основі розрахованих показників порахуємо деякі показники ефективності діяльності підприємства ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз» на 2018 рік, для цього розрахуємо плановий показник середнього власного капіталу.

Власний капітал на підприємстві складається з статті балансу «Зареєстрований капітал» та «Нерозподілений прибуток». Показник зареєстрованого капіталу у плановому році залишається незмінним – 31926 тис. грн., а нерозподілений прибуток зросте на частку, яка буде капіталізована, та буде складати 70555 тис. грн. Виходячи з цього, середній власний капітал у 2018 році буде складати 96998 тис. грн.

На базі отриманих даних розрахуємо планові показники ефективності діяльності підприємства (табл.3.5).

Таблиця 3.5

**Планові показники ефективності діяльності підприємства ТОВ
«ПАТОН ТУРБАЙН ТЕКНОЛОДЖІЗ» на 2018 рік**

Показник	Значення
Рентабельність реалізації за операційним прибутком	0,44
Чиста рентабельність продажу	0,18
Рентабельність власного капіталу	0,15
Період окупності власного капіталу	6,55

Отже, всі розраховані показники ефективності діяльності підприємства ТОВ «Патон ТурбайнТехнолоджіз» є позитивними.

Таким чином, при ефективному управлінні розподілом прибутку на підприємстві «Патон ТурбайнТехнолоджіз», з використанням усіх рекомендацій вказаних раніше, у плановому році підприємство може отримати не тільки абсолютні показники прибутку вищими ніж у попередньому році, а й покращити загальну ефективність своєї діяльності, що в подальшому призведе до отримання ще більшого фінансового результату від діяльності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже, в результаті проведеного дослідження було визначено, що прибуток є важливим показником оцінки ефективності функціонування кожного суб'єкта господарювання, оскільки в прибутку акумулюються резерви всіх сторін діяльності підприємства:

- виробництво і реалізація;
- якість і асортимент;
- ефективність використання виробничих ресурсів;
- собівартість продукції.

Прибуток характеризує ефективність господарювання за всіма напрямками його діяльності: виробничої, збутової, постачальницької, інвестиційної, фінансової. Прибуток становить основу економічного розвитку підприємства і зміцнює його фінансовий стан та фінансові відносини з партнерами.

Важливого значення на підприємстві має політика управління прибутком, яка являє собою реалізацію плану дій у сфері визначення пріоритетних напрямів формування, розподілу і використання прибутку, що забезпечують передбачений загальний економічний розвиток організації і задоволення інтересів власників.

В свою чергу, управління прибутком – важлива складова економічної діяльності суб'єкта господарювання та є основною частиною політики управління прибутком. Розподіл прибутку є зворотним боком процесу виробництва, від якого залежить зростання ефективності виробництва за інших незмінних умов.

Також, політика формування і використання прибутку підприємства має спиратись на глибокий фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства: оцінку техніко-економічних показників діяльності

підприємства й організаційного рівня виробництва, використання виробничих потужностей і основних фондів, сировини і матеріалів, робочої сили, господарських зв'язків тощо.

Універсальної методології оцінки управління розподілом прибутку, яка була б ефективна для кожного підприємства немає, оскільки кожне підприємство має нескінченну кількість факторів, які впливають на розподіл отриманого прибутку.

Але, незважаючи на це, аналіз політики управління прибутком будь-якого підприємства слід почати з аналізу формування цього самого прибутку.

Для цього в роботі було розглянуто складові частини прибутку, а саме: витрати та доходи, та порахована достатність доходів для покриття витрат, тобто фінансовий результат від діяльності.

Також у роботі було з'ясовано, що велику роль у політиці формування і розподілу прибутку грає дивідендна політика, яка є політикою щодо розподілу отриманого підприємством прибутку за умови, що власники підприємства мають право на отримання частини прибутку у вигляді дивідендів.

Базою для проведення аналітичної частини курсової роботи стало підприємство ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз», що було засновано в 1993 році як спільне підприємство двох світових лідерів: Е.О. Патона Національної академії наук України і Pratt&WhitneyUnited Technologies Corporation, США, розробник і виробник авіаційних двигунів. Підприємство спеціалізується на:

- Покритті газотурбінних частин з металу і кераміки різного призначення електронно-променевим осадженням;
- Проектуванні, виготовленні і сервісному обслуговуванні електронно-променевого обладнання для нанесення покриттів;
- Виробництво витратних матеріалів (керамічних і металевих злитків) для осадження електронно-променевого покриття;

- В цілому ремонт компонентів газотурбінних двигунів з використанням стандарту ремонтних технологій.

Аналізуючи динаміку показників прибутку підприємства було з'ясовано, що основна частка показників прибутку на підприємстві ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз» у 2016 році порівняно з 2015 роком зменшувались, а у 2016 році порівняно з 2015 роком збільшувались, як результат збільшувався і чистий прибуток, який є важливим показником діяльності підприємства. Прикладом такої тенденції є прибуток від операційної діяльності, який у 2016 році порівняно з 2015 роком зменшився 12411 тис. грн. , або на 49,31%. А вже в 2017 році порівняно з 2016 роком навпаки, збільшився на 3933 тис. грн., або на 30,83%.

Аналізуючи структуру прибутку підприємства ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз», було з'ясовано, що чистий прибуток кожного року складає різну частку від прибутку до оподаткування: у 2015 році 70,06%. У 2016 році 82%, та у 2017 році 81,81%.. Такі зміни спричинені різною часткою податкових відрахувань, оскільки у 2015 році підприємство сплатило 29,4%, а у 2016 році 18%, та у 2017 підприємство сплатило 18,19%.. За законодавством України [1] податок на прибуток складає 18%. На досліджуваному підприємстві ми бачимо, що у 2015 році відрахувала більше на 11%. Таким чином, можна зробити висновок, що на підприємстві у 2014 році була заборгованість за податком на прибуток, яка була відшкодована у 2015 році.

Також з аналізу структури було виявлено, що основними елементами структури прибутку на підприємстві ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз» є валовий прибуток та прибуток від операційної діяльності. Ці показники мають значний вплив на результативний показник – чистий прибуток, оскільки їх зміни безпосередньо змінюють значення чистого прибутку. Це ми можемо спостерігати впродовж 2015-2017 років. Незважаючи на збільшення валового прибутку, за рахунок значного зменшення прибутку від операційної діяльності, зменшується і чистий прибуток.

Для того, щоб проаналізувати використання прибутку на ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз», було проаналізовано його формування. В зв'язку з цим було прийнято рішення аналізувати складові прибутку: доходи та витрати.

Аналізуючи витрати, ми з'ясували, Інші операційні витрати впродовж останніх трьох років зазнали істотні змін, оскільки у 2016 році вони мали значення 19121 тис. грн., що на 4779 тис. грн. менше ніж у попередньому, а у 2017 порівняно з 2016 роком зменшились на 15024 тис. грн., або на 78,57%, та склали 4097 тис. грн. Такі зміни можуть бути пов'язані з розширенням діяльності підприємства у 2015 році, та збільшення витрат на обладнання а разом із тим і зростання інших операційних витрат.

Інші витрати не мають істотного впливу на поточні витрати оскільки мають дуже маленьке значення, а саме: у 2015 році т 2 тис. грн., а у 2016 році 1 тис. грн., у 2017 році також 1 тис. грн..

Загальні поточні витрати впродовж трьох років мали майже таке саме значення як і операційні витрати, оскільки вони займають більшу частку поточних витрат, що є нормальним для виробничого підприємства.

Аналізуючи доходи, з'ясувалось що Загалом доходи у 2016 році порівняно з 2015 роком зменшились на 14957 тис. грн., та склали 80043 тис. грн., а у 2017 році порівняно з 2016 роком на 569 тис. грн., та склали 79474 тис. грн. Такі зміни були викликані зменшенням інших операційних доходів у 2016 році порівняно з 2015 роком.

Після аналізу доходів і витрат, було розраховано достатність доходів для покриття витрат, тобто наявність прибутку, як фінансового результату діяльності. Підприємство покривало свої поточні витрати, тобто доходи перевищували витрати і утворювався прибуток у розмірі 25197 тис. грн. у 2015 році, 12756 тис. грн. у 2016 році та 16689 тис. грн. у 2017 році. Таким чином утворювався прибуток до оподаткування, а після податкових відрахувань і чистий прибуток.

Для розподілу отриманого прибутку було зауважено, що засновниками підприємства є юридичні особи, які мають право на дивіденди. Чистий прибуток розподіляється наступним чином: Частка на дивіденди інші частка на споживання та капіталізацію. У свою чергу частка відведена на дивіденди також розподіляється у відсотковому співвідношенні: на 51% прибутку має право державне підприємство, на інші 49% іноземне. Проте на досліджуваному підприємстві дивіденди в повному обсязі не виплачуються. Кожного року це питання розглядається на спеціальному засіданні, результатом якого є рішення, щодо розміру фактичної виплати відповідному власнику.

Політика виділення на дивіденди фіксованого відсотка з прибутку є найпоширенішою, до позитивних моментів варто віднести її простоту та зрозумілість у застосуванні. Ще однією перевагою можна вважати прозорість механізму нарахування, та залежність дивідендів від отриманого чистого прибутку.

Після виділення частки чистого прибутку на дивіденди, на підприємстві залишається та частка, якою воно може розпоряджатися: або капіталізувати, або споживати. Капіталізована частка прибутку відображається у статті балансу «Нерозподілений прибуток». Та частка прибутку, яка не була капіталізована була спожита.

Про ефективність такої політики формування і розподілу прибутку можуть свідчити лише загальні показники ефективності діяльності підприємства. Розглядаючи показники виявилось, що всі вони впродовж останніх трьох років мали значення у межах норми, що говорить про те, що політика формування та використання прибутку на підприємстві ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз» є досить ефективною. Перш за все, основна частка чистого прибутку формується за рахунок прибутку від операційної діяльності, що є нормою для виробничого підприємства. З цим пов'язано і те, що впродовж останніх трьох років кількість чистого прибутку змінювалась, оскільки основною причиною цього є велике зміна кількості інших

операційних витрат. Незважаючи на це, розподіл чистого прибутку був досить ефективним. Це пов'язано і з ефективною дивідендною політикою, і з стратегічно важливими рішеннями власників підприємства, про часткову відмову від дивідендів у 2014 та 2015 роках, для збільшення частки капіталізації, що призводить до збільшення власного капіталу, а разом з тим і вартості всього підприємства. Підтвердженням цього є загальні показники ефективності, більшість з яких свідчить про ефективність роботи підприємства, та про ріст цієї ефективності впродовж останніх трьох років.

Ми з'ясували, що управління розподілом прибутку підприємства ТОВ «Патон ТурбайнТекнолоджіз», є доволі ефективним. Проте, в будь-якій діяльності, немає меж для вдосконалення і завжди можна щось покращати. Таким чином, проаналізувавши діяльність підприємства були розроблені певні рекомендації, щодо покращення наявної політики формування і використання прибутку.

Необхідною умовою вдосконалення політики формування та використання прибутку підприємства є розрахунок потреби прибутку. Економічне обґрунтування останнього проводиться на основі детального планування окремих напрямків використання коштів для досягнення стратегічних цілей діяльності підприємства, а також він повинен бути підкріплений реальними можливостями підприємства щодо отримання необхідної суми прибутку

Планування формування прибутку допоможе структурувати діяльність підприємства, окреслить найважливіші напрямки розвитку та допоможе розподілити вже отриманий прибуток.

Розподіл прибутку необхідно здійснювати відповідно до спеціально розробленої політики, формування якої є складною економічною задачею. Така політика повинна відображати основні вимоги загальної стратегії розвитку підприємства, забезпечувати підвищення його ринкової ціни, формувати необхідні обсяги інвестиційних ресурсів, забезпечувати матеріальні інтереси власників та працівників.

При дотриманні вищезазначених рекомендацій у плановому році, та при оптимістичному прогнозі, при якому зростає товарооборот і інші доходи, ми можемо отримати у 2018 році наступні показники прибутку: фінансового результату від операційної діяльності 18072 тис. грн., фінансовий результат до оподаткування у розмірі 18072 тис грн., і чистий прибуток у розмірі 14819 тис. грн..

Також, при ефективній політиці формування і розподілу прибутку на підприємстві «Патон ТурбайнТекнолоджіз», у плановому році підприємство може отримати не тільки абсолютні показники прибутку вищими ніж у попередньому році, а й покращити загальну ефективність своєї діяльності, що в подальшому призведе до отримання ще більшого фінансового результату від діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України. Редакція від 01.01.2017р.- Режим доступу: <https://buhgalter911.com/uk/normativnaya-baza/nalogovy-i-kodeks/>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984, Ст. № 1642.- Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/80731-10>
3. Артеменко, В. Г. Финансовый анализ / В. Г. Артеменко, М. В. Белендир. – М.: ДИС, 2004. – 400с.
4. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теорияэкономическогоанализа. -- М.: Финансы и статистика, 2013. -- 416 с.
5. Бланк И. А. Управлениеприбылью / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2002. 752с.
6. Боди З., Мертон Р.К. Финансы: / З. Боди, Р.К. Мертон; пер. с англ.: Уч. пос. - М.:ИздательскийдомВильяме, 2010. - 592 с.
7. Большаков П. П. Международныестандартыформирования и распределенияприбылипредприятия. М., 2011. 302 с
8. Бондаренко Т. В. Особливості створення власного капіталу в процесі його кругообігу //Економіка. Управління. Інновації. Випуск № 2 (10), 2013.
9. Бочаров В. В. Финансовоемоделирование : учеб. пособ. / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2000. – 208 с.
10. Брігхем Е. Ф. Основи фінансового менеджменту. - Пер. з англ. — К.: КП "ВАЗАКО": Київ., 2003. - 258 с
11. Буряковський В. В. Фінанси підприємств : навч. посіб. / В. В. Буряковський, В. Я. Кармазин, С. В. Каламбет /– Дніпропетровськ : Пороги, 2006. – 246 с.

12. Ванькович Д. Удосконалення системи управління фінансовими ресурсами промислових підприємств // Фінанси України, № 7, 2008 - С.44 – 49
13. Верба В.А., Загороднюк О.А. Проектний аналіз: Підручник. - К.: КНЕУ, 2007. - 322 с.
14. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. –Київ, Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.
15. Гончаров А.Б. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. – Харків:ВД «ІНЖЕК», 2007 р. – 240 с.
16. Горбенюк А. Економічні аспекти експорту продукції металургійної галузі// Економіка. Фінанси. Право. Київ – 2007, - №11. – с .3 – 8.
17. Грідчіна М.В., Захожай В.Б. Фінанси (теоретичні основи): навч. посіб., Київ, 2002. – 312с.
18. Гусев Ю.А. Теорияэкономическогоанализа: Учебноепособие / Донецк: РИА, 2013. - 192 с.
19. Десятнюк О.М. Дивідендна політика: формування й аспекти оподаткування // Фінанси України. Київ – 2007. - №2. – С. 21-27.
20. Діденко Я. О. Удосконалення прямого іноземного інвестування.// Фінанси України. – 2008, – № 12. – с. 96 – 98
21. Спіфанова І.Ю. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності / І.Ю. Спіфанова, В.С. Гуменюк // Економіка та суспільство. Київ – 2016. – № 3. – С. 189-192.
22. Коваленко, Л. О. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – 3-тє вид., випр. і доп. – Київ: Знання, 2008. – 483 с.
23. Кожанова Є. П., Коюда О. П. Факторний аналіз прибутку // Фінанси України, № 4, 1999, С. 33—40.

24. Крайник О., Барвінські Є. Економіка підприємства: Навчальний посібник. - Львів: "ІНТЕЛЕКТ +". - 2012 - 208 с.
25. Кривицька О. Р. Сутність прибутку як економічної категорії: еволюційний підхід і сучасне бачення / О. Р. Кривицька // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. - 2011. - Вип. 7(2). - С. 82-86. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2011_7%282%29__18
26. Кривицька О. Р. Формування прибутку підприємств в умовах ринкової економіки / О. Р. Кривицька // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Економіка. - 2009. - Вип. 11. - С. 281-288. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2009_11_36
27. Мочерний С. В. „Економічна теорія”, Київ, 2001. - 656 с.
28. Непочатенко О.О. Фінанси підприємства: підручник/О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук – К.:«Центр учбової літератури»,2013.-2013.-504 с.
29. Онисько С. М., Марич П. М. Фінанси підприємств: Підручник для студентів вищих закладів освіти. – 2-ге видання, виправлене і доповнене. – Львів.: «Магнолія Плюс», 2006. – 367 с.
30. Опікунова Н.В. Управління прибутком підприємства / Н.В. Опікунова, В.Г. Лопата // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – № 46. – С. 294-298.
31. Партин Г.О. Економічна сутність майнового потенціалу підприємства / Г.О. Партин, С.Я. Фаріон // Бізнес Інформ. – 2013. – № 6. – С. 296-301.
32. Пігуль Н. Г. Дивідендна політика як складова сучасної моделі корпоративного розвитку : Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01 /; Українська академія банківської справи. — Суми, 2006. — 19 с., випр. і доп. — К. : Знання, 2008. — 483 с.
33. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств : підручник / А.М. Поддєрьогін – 8-е вид. – К. : КНЕУ, 2013. – 385 с.

34. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства / С.Ф. Покропивний. – К. : КНЕУ, 2001. – 457 с.
35. Руденко Я.И., Байрамова Д.Д. Формирование, распределение и использование прибыли на предприятии //– 2016. – Режим доступа: <http://nauka-rastudent.ru/29/3449/>
36. Сагайдак-Нікітюк Р.В. Управління господарською діяльністю підприємства: навч. посіб. / Р.В. Сагайдак-Нікітюк, А.Б. Гончаров. – Х. : Зебра, 2015. – 256 с.
37. Семенов Г. А., Бугай В. З., Семенов А. Г., Бугай А В. Фінансове планування і управління на підприємствах. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 432 с.
38. Соколова, А.І. В'юшкова // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. – 2015. – № 32. – С. 310-320.
39. Старостіна А.О. Маркетинг: Навчальний посібник/ А.О. Старостіна, Д.М. Черваньов, О.В. Зозульов. — Київ: Знання-Прес, 2002. — 191 с.
40. Субботович, Ю. Л. Прибуток підприємницьких структур в умовах ринкової трансформації економіки : Автореф. дис... канд. екон. наук / Ю. Л. Субботович . – Київ : Б. в., 2002 . – 20 с.
41. Соколова Е.А. Проблеми управління прибутком підприємств / Е.А.
42. Ткаченко Є.Ю. Управління формуванням прибутку в процесі господарської діяльності підприємств машинобудування: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / Є.Ю. Ткаченко ; Гуманіт. ун-т "Запоріж. ін-т держ. та муніцип. упр.". — Запоріжжя, 2006. — 20 с. — укр.
43. Цлаф В. Типы антикризисных процессов: и варианты действий в кризисных ситуациях // Антикризисный менеджмент. - 2007. - № 10. - С. 10-14.

44. Шваб Л. І. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 4-е вид. – К. : Каравела, 2007. – 584 с
45. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: Підручник. – К.:Знання, 2006. – 439 С.
46. Ходяченко В.Б. Маркетинг: Учебноепособие/ В.Б. Ходяченко. — СПб.: Изд-во СПб. ун-та, 1999. — 179 с.
47. Шматковська Т.О. Концептуальні засади стратегічного управлінського обліку / Т.О. Шматковська // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2016. – № 4. – С. 244-253.
48. Штангрет А.М., Копилук О.І. Антикризове управління підприємством : навчальний посібник. - К. : Знання, 2007. - 335 с.